

KATSAUS SOSIONOMIN SISOITTUMISEEN KANSAINVÄLISESSÄ KOULUTUS- JA TYÖYMPÄRISTÖSSÄ

Jenni Kananen

Opinnäytetyö
Marraskuu 2012

Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosiaali-, terveys- ja liikunta- ala

Tekijä(t) KANANEN, Jenni	Julkaisun laji Opinnäytetyö	Päivämäärä 14.11.2012
	Sivumäärä 47	Julkaisun kieli Suomi
		Verkojulkaisulupa myönnetty (X)
Työn nimi Katsaus sosionomin sijoittumiseen kansainvälisessä koulutus- ja työympäristössä		
Koulutusohjelma Hyvinvointiala Sosiaalialan koulutusohjelma		
Työn ohjaaja(t) KETOLA, Tuija		
Toimeksiantaja(t)		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyössä tutkittiin sosionomitutkinnon (AMK) sijoittumista kansainväliseen koulutus- ja työjärjestelmään Euroopan alueella. Tutkimuksen tavoitteena oli löytää tutkittua ja ajankohtaista tietoa sosiaalialan korkeakoulututkinnoista, alemman korkeakoulututkinnon omaavien jatko-opintomahdollisuuksista sekä työllistymisestä Euroopassa.</p> <p>Tutkimusmenetelmänä oli kirjallisuuskatsaus, jolla perehdyttiin viimeisimpään tutkimustietoon aiheesta. Tutkimus rajattiin koskemaan Pohjoismaita (erityisesti Suomi ja Ruotsi) sekä saksan- ja englanninkielisiä alueita (erityisesti Saksa ja Iso-Britannia). Tutkimuksessa perehdyttiin maiden sosiaalipoliittisiin järjestelmiin, sosiaalipalveluiden järjestämiseen ja näiden pohjalta sosiaalialan koulutuksen sekä työn organisointiin.</p> <p>Tutkimus toi esille eurooppalaisen, rakenteiltaan yhdenmukaisen sosiaalialan korkeakoulutuksen, jossa maiden erilaiset sosiaalipoliittiset mallit tuottavat variaatiota sosiaalialan koulutukseen ja työhön. Erot näkyivät työn ja koulutuksen organisoinnissa (sisällöt, laatu, vaatimukset) ja erityisesti ylemmissä korkeakoulututkinnoissa (ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot ja maisteriohjelmat). Sosionomitutkinnon sijoittumista Eurooppalaiseen työjärjestelmään tarkasteltiin sosiaalipoliittisten mallien, työn organisoinnin ja koulutusrakenteiden valossa.</p> <p>Tarve tutkimukselle nousi yrityksistä selvittää sosionomitutkinnon sijoittumista sosiaalialan kansainväliselle kentälle Euroopan alueella. Aiheesta ei löytynyt yhteen lähteeseen koottua ja tieteellisesti tutkittuun aineistoon perustuvaa ajankohtaista tietoa. Tämän tutkimuksen tuloksena syntyi ajankohtainen kokonaisuus sosiaalialan korkeakoulutuksesta, jatko- opinnoista ja sosionomitutkinnon sijoittumisesta työelämään Euroopan tasolla.</p>		
Avainsanat (asiasanat) sosionomi, sosiaaliala, sosiaalityö, korkeakoulututkinnot, työmarkkinat, Eurooppa		
Muut tiedot		

Author(s) KANANEN, Jenni	Type of publication Bachelor's Thesis	Date 14.11.2012
	Pages 47	Language Finnish
		Permission for web publication (X)
Title The Bachelor's Degree in Social Services and its position in the international education and work system		
Degree Programme School of Health and Social Studies Degree Program in Social Services		
Tutor(s) KETOLA, Tuija		
Assigned by		
Abstract <p>The purpose of the thesis was to examine the position of the Bachelor's Degree in Social Services in the European education and work system. The aim was to find up-to-date and research-based information about the degree as well as about post-graduate study and work opportunities in Europe.</p> <p>The research method was a literature review with the aim an overview of the latest research-based information about the topic. The study was limited to concern the Nordic countries (especially Finland and Sweden) and also the English and German speaking regions (especially Great Britain and Germany). The study was implemented by examining the social policies of these countries as well as their ways of organizing their social services and what all this meant with regard to the related education and the organization of social work.</p> <p>The study revealed a European, academically coherent educational system in the field Social Services with some variety in educational and work practices because of different social policies. The differences manifested themselves in the ways of organizing education and work (contents, quality, and requirements) and especially in post-graduate studies (master's programs in universities of applied sciences and universities). The position of the Bachelor's Degree in Social Services in the European work system was examined by viewing different social policies and the ways of organizing education and work in the field of Social Services.</p> <p>The need for this thesis originated from attempts to find up-to-date information about the position of the Bachelor's Degree in Social Services in the international education and work arena. These attempts showed that there was no single source containing up-to-date and research-based information about the topic. The result of this study is an entity containing up-to-date information about the education and work in the field of Social Services in the European region.</p>		
Keywords the Bachelor's Degree in Social Services, social services, social work, university degrees, labour market, Europe		
Miscellaneous		

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	5
2 SOSIAALIPOLIITTISET MALLIT	8
2.1 Hyvinvointivaltio	8
2.2 Hyvinvointivaltioiden sosiaalipoliittiset mallit	8
2.2.1 Sosiaalipoliittisten mallien perustaa.....	8
2.2.2 Sosiaalidemokraattinen malli	9
2.2.3 Konservatiivinen malli.....	10
2.2.4 Liberaalinen malli.....	11
2.3 Sosiaalipolitiikka ja sosiaalipalvelut	11
2.3.1 Perustaa	11
2.3.2 Sosiaalipalvelut Pohjoismaissa.....	12
2.3.3 Sosiaalipalvelut Saksassa	13
2.3.4 Sosiaalipalvelut Iso- Britanniassa.....	13
3 SOSIAALIALAN KORKEAKOULUTUKSEN JA TYÖN ORGANISOINTI SUOMESSA	14
3.1 Bolognan prosessi	14
3.2 Sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön tehtävärakennesuositus ja kelpoisuusvaatimukset	15
3.3 Ylemmät korkeakoulututkinnot Suomessa	16
3.4 Ylemmät korkeakoulututkinnot ammattikorkeakouluissa	17

3.5 Ylemmät korkeakoulututkinnot yliopistoissa - sosiaalityön opinnot.....	19
3.5.1 Sosiaalityöntekijän kelpoisuus.....	19
3.5.2 Sosiaalityön opinnot yliopistoittain	19
3.5.3 Pääainevalinta.....	19
3.5.4 Erillisvalinta- sosiaalityön maisteriohjelmat.....	21
3.5.5 Sosiaalityön opinnot avoimessa yliopistossa - esimerkkinä Helsingin yliopisto.....	21
3.5.6 Näkökulma: sosionomin (AMK) pätevytyminen sosiaalityöntekijäksi ajallisesti ja määrällisesti	22
4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	24
4.1 Työn tarkoitus ja tavoite	24
4.2 Tutkimuskysymykset.....	24
4.3 Kirjallisuuskatsaus tutkimusmenetelmänä.....	24
4.4 Tiedonhaku, aineiston rajaus ja käsittely	25
4.4.1 Tutkimuksen taustatiedot.....	25
4.4.2 Lähdeaineisto.....	25
5 TULOKSET	28
5.1 Sosiaalialan korkeakoulututkinnot Euroopassa.....	28
5.1.1 Tutkintojen vertailun perustaa	28
5.1.2 Tutkinnot Pohjoismaissa	30
5.1.3 Tutkinnot Saksassa.....	31

5.1.4 Tutkinnot Iso- Britanniassa	32
5.2 Sosiaalialan ylemmät korkeakoulututkinnot Euroopassa	33
5.2.1 Tutkinnoista lyhyesti	33
5.2.2 Sosiaalialan maisteriohjelmat Ruotsissa.....	33
5.2.3 Sosiaalialan maisteriohjelmat Saksassa	34
5.2.4 Sosiaalialan maisteriohjelmat Iso- Britanniassa	34
5.3 Sijoittuminen työelämään koulutusrakenteiden valossa	35
5.3.1 Ruotsi	35
5.3.2 Saksa	36
5.3.3 Iso – Britannia	37
6 TULOKSIA JA JOHTOPÄÄTÖKSIÄ	37
LÄHTEET	40
LIITTEET	44
Liite 1. Sosionomin tutkinnosta ja soveltuvasta maisterintutkinnosta saatavat korvaavuudet sosiaalityöhön	44
Liite 2. Sosiaalityön tutkintorakenne	46

1 JOHDANTO

Sosiaalialalla tehtävästä työstä on käyty kiivasta yhteiskunnallista keskustelua tämän syksyn aikana. Julkisessa keskustelussa on noussut esille sosiaalialalla kohdattavat haasteet muun muassa lastensuojelun kentältä. Lastensuojelussa toimivien ammattilaisten toiminta on ollut tarkastelun keskiössä ja lastensuojelullisten toimien riittävyttä on kyseenalaistettu. Julkinen keskustelu on tuottanut puheenvuoroja lehtien mielipidepalstoille niin päättäjiltä, sosiaalialan ammattilaisilta kuin tavallisilta kansalaisilta. Myös presidenttimme on tuonut oman kortensa kekoon lasten ja nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Julkisessa keskustelussa ovat avautuneet ammattilaisten kokemukset työn asettamista paineista ja raameista, joissa työtä pyritään toteuttamaan. Asiasta käydyn keskustelun ja uutisoinnin perusteella pätevistä sosiaalityöntekijöistä on huutava pula ja sosiaalityötä tehdään erittäin haastavissa olosuhteissa työn määrän ylittäessä inhimillisyyden rajat. Työtä määrittelevät kiire ja paineet ja säästötoimenpiteet tuntuvat sekä näkyvät ammattilaisten arjessa. Helsingin Sanomat linjaa, että sosiaalityöntekijöiden koulutus ja työvoiman tarve eivät kohtaa. (Punkka 2012.)

Kuitenkin ne, jotka tilanteesta eniten kärsivät ovat samalla myös niitä, joita lastensuojelullisten toimenpiteiden tulisi suojata. Itse lastensuojelun asiakkaat, lapset ja nuoret, jäävät byrokratian, toimimattoman koulutusjärjestelmän sekä poliittisen jargonin jalkoihin. Nyt niiden, joilla on kokemusta ja näkemystä lastensuojelun kentältä tulisi nousta ja vaatia yhteiskunnalta parempaa, niin ammattilaisina työnraameihin kuin myös asiakkaidensa puolesta. Sosiaalityön perimmäisenä tarkoituksena kai kuitenkin on edelleen toimia niiden puolesta, joiden ääni yhteiskunnassa meinaa muutoinkin hukkuu.

Itse lastensuojelun sijaishuollossa toimivana ammattilaisena tunnistan julkisessa keskustelussa tarkastellun lastensuojelutyön problematiikan ja kohtaan sen tuntuvasti työni arjessa. Paine, kiire ja riittämättömät resurssit sekä ennaltaehkäisevien toimenpiteiden vähäisyys lastensuojelutyössä ovat ammattilaista itseään kuormittavia ja lapsen tai nuoreen osittain jopa traumatisoivasti osuvia tekijöitä. Puutteet ennaltaehkäisevässä lastensuojelutyössä lisäävät viimesijaisiin lastensuojelun keinoihin turvautumista ja näin ollen vaikuttavat myös huostaanottojen määrään.

Huostaanotto on usein lapsen vahvasti vaikuttava toimenpide ja myös poliittisesta sekä taloudellisesta näkökulmasta yhteiskunnalle kallista. (Sijaishuollon kustannukset 2012.) Myös ulkomailta Suomeen tulleiden lastensuojelun asiakkaiden määrä on oman kokemukseni mukaan kasvanut viime vuosina asettaen Suomessa tehtävälle sosiaalityölle uudenlaisia haasteita. Arjen työni siis piirtää esiin terävästi lastensuojelun sekä koko sosiaalialan kehittämistarpeita kansainvälistyvässä Suomessa.

Valmistuvana sosionomi- opiskelijana jo jatko- opintoja suunnitellessa olen ottanut selvää myös sosiaalityöntekijäksi pätevöitymisestä muun muassa lastensuojelun kentälle. Hämmästykseni olen kuitenkin törmännyt jatko- opintojen (maisteriopintojen) sekä sosiaalityöntekijäksi pätevöitymisen olevan usean vuoden mittainen prosessi osittain yliopistokohtaisesti vaihdellen. Jo opintojen ajallinen kesto ja opiskelijoiden hyväksymiskiintiöt sosiaalityön maisteriohjelmiin ovat sosiaalialan työvoimatarpeisiin nähden huomiota herättävissä mittasuhteissa. Havaintoni lastensuojelussa toimivana sosiaalialan ammattilaisena sekä jatko- opintomahdollisuuksia kartoittavana valmistuvana sosionomina herättivät tarpeen perehtyä asioihin lisää huomatessani ristiriitoja ja epäkohtia sosiaalialan työ-, koulutus-, ja yhteiskunnallisissa rakenteissa Suomessa. Heräsi myös kysymys miten sosiaaliala on organisoitunut muualla Euroopassa; miten sosionomi sijoittuu kansainvälisiin koulutus- ja työympäristöihin ja mitkä ovat sosionomitutkinnon omaavan mahdollisuudet jatko- opintojen suhteen kansainvälisesti globalisoituvassa maailmassamme. Tähän myös henkilökohtaiseen tiedon janoon olen pyrkinyt vastaamaan tämän työn avulla.

Työni pyrkimyksenä on tarkastella ja arvioida sosionomin sijoittumista kansainvälisessä koulutus- ja työympäristössä. Tavoitteena on selvittää miten suomalainen sosionomitutkinto sijoittuu eurooppalaiseen kolmiportaiseen (kandidaatti- maisteri-tohtori) koulutusjärjestelmään, mitkä ovat sosionomin jatko- opintomahdollisuudet sekä mihin sosionomi sijoittuu työmarkkinajärjestelmässä sosiaalialalla Euroopan alueella.

Tutkimus alkaa perehtymällä sosiaalialan muodostumiseen eri yhteiskuntajärjestelmissä. Raunion (Raunio 2010, 197) mukaan sosiaalityö organisoidaan tietyssä sosiaalipoliittisessa järjestelmässä tälle ominaisella tavalla.

Sosiaalipoliittiset mallit ohjaavat siten myös sosiaalialan koulutusjärjestelmäämme ja vaihtelevat valtiokohtaisesti. Työssä tarkastellaan koulutus- ja työympäristöjä Euroopan tasolla keskittyen vertailemaan Iso- Britannian, Saksan ja Pohjoismaiden keskenään erilaisia sosiaalipoliittisia malleja edeten maittain erilaisiin koulutusjärjestelmiin sekä työelämään soveltaen kirjallisuuskatsauksen menetelmää. Työssä on tarkoituksena keskittyä pääasiallisesti sosionomin koulutuksen sijoittumiseen kansainvälisiin koulutus- ja työympäristöihin eri järjestelmissä, mutta siinä käsitellään myös sosiaalityöntekijöiden sijoittumista edellä mainittuihin ympäristöihin koulutusjärjestelmien suhteesta sosiaalipoliittisiin malleihin ja tästä aiheutuvasta vaihtelevuudesta johtuen.

2 SOSIAALIPOLIITTISETMALLIT

2.1 Hyvinvointivaltio

Savikuja (2005, 129) määrittelee hyvinvointivaltion ideologiseksi ja epämääräiseksi käsitteeksi. Termillä yleensä viitataan kaikkiin niihin teollistuneisiin valtioihin, joissa on järjestetty tietty sosiaalinen sekä taloudellinen perusturva. Valtio on näin ottanut vastuuta kansalaisten hyvinvoinnista. Julkisen sektorin tehtävät ja vastuu kuitenkin vaihtelevat maiden välillä. (Savikuja 2005, 135-136.)

Hyvinvointivaltioita on tyypitelty erilaisiin malleihin, jotka perustuvat todellisuuden yksinkertaistamiseen muutaman keskeisen perusajatuksen kautta. Mallit ovat ideaalityyppejä, joiden avulla voidaan avata erilaisia vaihtoehtoisia tapoja järjestää hyvinvointia, eri mallien hyvinvointiin liittyviä tuloksia, hyvinvointivaltion erilaisia vaikutuksia yhteiskunnan kehitykseen, eri maiden kehitystrendejä sekä tulevaisuuden mahdollisia visioita. (Mts. 2005, 136.)

2.2 Hyvinvointivaltioiden sosiaalipoliittiset mallit

2.2.1 Sosiaalipoliittisten mallien perustaa

Savikuja (Savikuja 2005, 136) esittelee Esping- Andersenin tapoja kuvata hyvinvointivaltiomalleja kolmen hyvinvointivaltioregiimin avulla.

Hyvinvointivaltioregiimillä Esping- Andersen viittaa sosiaalipoliittisia päätöksiä ohjaaviin institutionaalisiin järjestelyihin, sääntöihin ja päätöksiin. Näissä malleissa korostuvat joko valtion, kansalaisyhteiskunnan tai markkinoiden rooli ja poliittiset valtaresurssit määrittävät keskeisesti hyvinvointivaltion kehitystä. Esping- Andersenin luokittelu jakaa regiimit ideologioiden perustalta sosiaalidemokraattiseksi, konservatiiviseksi ja liberalistiseksi hyvinvointivaltioksi. (Mts. 2005, 136-137.)

Myös Raunio (2010, 198) tuo esille Meuwissen ja Svärдин (2006) ajatuksen siitä, että sosiaalityön paikantumista sosiaalipoliittiseen ympäristöön voidaan tarkastella sosiaalipoliittisia järjestelmiä kuvaavien mallien avulla. Mallit ovat yleistyksiä ja perustuvat sosiaalipoliittisten järjestelmien keskeisiin ominaispiirteisiin vastaten sosiaalipoliittista todellisuutta pääpiirteissään. Yksittäisen maan harjoittama

sosiaalipolitiikka vastaa vaihtelevalla tarkkuudella mallin mukaista kuvausta. Näiden mallien avulla tehtävässä vertailussa tulevat esille yhteisten piirteiden sijaan eri maissa harjoitettavan sosiaalipolitiikan laadullinen erilaisuus. Eroja ilmenee niin toiminnan taustalla olevissa ideologioissa kuin yhteiskunnallisissa toimijoissa. (Mts. 2010, 198.)

Tarkastellessaan sosiaalipoliittisten mallien ominaisuuksia Raunio (Raunio 2010, 198) hyödyntää Bloombergin ja Peterssonin (2006) laatimaa taulukkoa. Taulukossa eurooppalaisia sosiaalipoliittisia hyvinvointivaltion malleja kategorisoidaan sosiaalipolitiikkaan vaikuttavien ideologioiden näkökulmasta ja malleja jäsennetään näiden perustana olevien ideologisten sitoumusten kautta. Seikka ilmenee myös sosiaalipoliittisten mallien nimeämisessä. Mallit jakautuvat myös Esping- Andersenin tapaan konservatiiviseen, liberaaliseen ja sosiaalidemokraattiseen malliin. Taulukosta käyvät ilmi poliittisiin arvoihin ja tavoitteisiin, hyvinvoinnintuottajiin sekä tuottamisen tapoihin liittyvät mallien vertailuperusteet. (Raunio 2010, 198- 199.)

Erilaiset sosiaalipoliittiset mallit korostavat eri toimijoiden merkitystä hyvinvoinnin sekä sosiaaliturvan tuottamisessa. Käytännössä jokaisessa sosiaalipoliittisessä mallissa eri toimijat sekoittuvat keskenään. Tällöin puhutaan hyvinvointisekoituksesta (welfare mix). (Mts. 2010, 200.)

2.2.2 Sosiaalidemokraattinen malli

Sosiaalidemokraattisessa mallissa valtion ja julkisen sektorin merkitys korostuu sosiaalipolitiikan toteuttajana. Julkisten tulonsiirtojen ja palveluiden nähdään turvaavan kaikille yhtäläiset sosiaaliset oikeudet ja julkisella sosiaalipolitiikalla on hyvinvointia uudelleen jakava rooli. Uudelleenjakavan sosiaalidemokraattisen sosiaalipolitiikan perustana on ihmisten hyvinvointiin keskeisesti vaikuttavien tekijöiden irrottaminen markkinoista. Näin ollen etuuksien ja palveluiden saaminen ei kytkeydy tuloihin sekä varallisuuteen vaan hyvinvointi jakaantuu yhteiskunnassa tasaisemmin kuin markkinaperusteisessa yhteiskunnassa. Sosiaalidemokraattisessa hyvinvointipolitiikassa nähdään tärkeänä perusetuuksien ja palveluiden universaalisuutta eli yhtäläisyyttä kaikille sen toimijoille. Tavoitteena on sosiaalinen kansalaisuus, valtio, jossa kaikilla sen jäsenillä olisi mahdollisimman täysi osallistuminen yhteisön elämään. (Raunio 2010, 202- 203.)

Savikuja (Savikuja 2005, 137) näkee Esping- Andersenin luokittelujen mukaan sosiaalidemokraattisen mallin toteuttaneen pisimmälle markkinariippuvuuden ja eriarvoisuuden vähentämistä. Sosiaalidemokraattinen malli kuvaa parhaiten Pohjoismaita ja siksi Savikuja puhuukin sosiaalidemokraattisesta mallista myös pohjoismaisena hyvinvointivaltiomallina. Pohjoismaiden keskeisenä ja yhteisenä muista hyvinvointivaltioista eroavana piirteenä nähdään sen toimiminen julkis palveluvaltiona, jossa julkisella vallalla on päävastuu hyvinvointipalveluiden tuottamisesta. Pohjoismaissa tulonsiirroilla on onnistuttu muita malleja paremmin toteuttamaan hyvinvointivaltion perustavoitteita tulonjaollista tasa- arvoa ja köyhyyden poistamista. Näin ollen voidaan nähdä, että Pohjoismaat ovat muihin hyvinvointivaltioihin nähden tasa- arvoisempia yhteiskuntia. (Savikuja 2001, 130-131.)

2.2.3 Konservatiivinen malli

Raunio (Raunio 2010, 200) viittaa Goodinin käsitykseen konservatiivisesta sosiaalipolitiikan mallista ja toteaa sen antavan etusijan yhteisöihin kuulumiselle ja toimeentulon jatkuvuudelle. Hyvinvoinnin ensisijaiset järjestelyt perustuvat jäsenyyksiin toisiinsa verkottuneissa yhteisöissä ja ensisijainen jatkuvuutta turvaava sosiaalinen ryhmä on perhe. Mallissa yksilön tulee ikään kuin integroitua tiettyyn ryhmään, joka vuorostaan integroituu muiden ryhmien kanssa suurempaan yhteisöön ja lopulta koko yhteiskuntaan. Mallissa arvostetaan vallitsevan sosiaalisen järjestyksen pysyvyyttä sekä turvallisuutta. Konservatiivisena mallia pidetään, koska ainakaan periaatteessa mikään ryhmä ei voi parantaa asemaansa toisiin ryhmiin nähden. Konservatiivinen malli ei suosi sosiaalidemokraattisessa mallissa painotettavaa uudelleenjakoa ja siihen ei myöskään sovi liberaalin mallin mukaiset vapaasti ryhmäjäsenyyttä vaihtavat yksilöt. (Raunio 2010, 200-201.)

Esping- Andersenin luokittelun mukaan konservatiivisessa mallissa on kehittynyt palkkatyöyhteiskuntaa tukeva vakuutus pohjainen ja tulonsiirtotyyppinen hyvinvointivaltio. Mallissa sosiaaliset etuudet liittyvät luokka-, status- ja perheeseen. Mallin olennaisia piirteitä ovat kirkon ja vapaaehtoistyön panos sekä traditionaalinen näkemys miehestä perheen elättäjänä. Julkiset palvelut ovat heikommin kehittyneitä kuin Pohjoismaissa. Esping- Andersenin luokittelun mukaan

tämän mallin edustajia ovat eurooppalaisista valtioista Ranska, Saksa, Itävalta sekä Italia. (Savikuja 2005, 136- 137.)

2.2.4 Liberaali malli

Raunio (Raunio 2010, 202) mukaan liberaali malli liittää kansalaisten hyvinvoinnin tuottamisen suoraan kapitalistiseen taloudelliseen toimintaan. Mallissa korostuu niin markkinoiden, perheen ja yksilön oman selviytymisen merkitys hyvinvoinnin tuottajina ja yhteiskunnan roolin nähdään olevan viimesijaisin hyvinvoinnin tuottaja. Hyvinvoinnintuottamista ei nähdä tarpeelliseksi tuottaa valtiollisen uudelleenjaon muodossa ja vain rajoitetut sekä tarkasti kohdenneet valtiolliset tulonsiirrot että palvelut ovat mahdollisia. Liberalistisessa mallissa myös yksityisten vakuutusten merkitys on suuri markkinaperinteen mukaisesti varauduttaessa palvelutarpeisiin. Riittämättömiä tuloja voidaan täydentää myös yksityisillä siirroilla esimerkiksi perheeltä, ystäviltä ja hyväntekeväisyydestä saaduilla lahjoituksilla. Liberaalissa mallissa toteutetun sosiaalipolitiikan rooli ei ole juuri muuta kuin viimesijainen järjestelmä syrjäytyneille ja köyhille. (Raunio 2010, 202.)

Esping- Andersen korostaa myös liberalistisen mallin olevan voimakkaasti markkinasuuntautunut ja näkee sen eriarvoisuutta lisäävänä. Puhtaasti liberalistista hyvinvointivaltioregiimiä toteuttavia valtioita Esping-Andersenin mukaan ovat Yhdysvallat, Kanada ja Australia. (Savikuja 2005, 137.)

2.3 Sosiaalipolitiikka ja sosiaalipalvelut

2.3.1 Perustaa

Sosiaalipoliittisten järjestelmien, sosiaalipalveluiden ja sosiaalialan ammattilaisten roolien voidaan nähdä kietoutuvan yhteen. Raunio (2010, 206) toteaa, että määritettäessä sosiaalityön asemaa ja merkitystä erilaisissa sosiaalipoliittisissa malleissa voidaan ajatella lähtökohtaisesti sosiaalityön roolin olevan kaikissa malleissa viimesijainen ja täydentävä. Roolin muotoutumiselle voidaan kuitenkin nähdä olennaisena millaisiin ensisijaisiin toimijoihin hyvinvoinnin

tuottamisessa nojataan ja millaisia periaatteita nämä toiminnassaan noudattavat. (Raunio 2010, 206.)

2.3.2 Sosiaalipalvelut Pohjoismaissa

Niin Raunion (Raunio 2010, 203) kuin Savikujan (Savikuja 2005, 138) mukaan Pohjoismaat edustavat sosiaalipoliittiselta järjestelmältään sosiaalidemokraattista mallia. Savikuja määrittelee pohjoismaissa julkisella vallalla olevan päävastuun hyvinvointipalveluiden, sosiaali-, terveys-, koulutus-, ja kulttuuripalveluiden tuottamisesta kansalaisille. Kansalais- ja järjestötoiminnan roolina on nähty olevan julkisen sektorin tukeminen. Raunio (2010, 209- 210) määrittelee sosiaalityön olevan kuitenkin myös viimesijaista sosiaalidemokraattisessa mallissa vaikka valtiolla onkin ensisijainen rooli palvelujen tuottajana. Ongelmatilanteissa on mahdollista tukeutua moniammatilliseen yhteistyöhön poliittisen järjestelmän ansiosta. Sosiaalityötä voidaan luonnehtia aktivoivaksi, kuntouttavaksi ja kannustavaksi toiminnaksi, jossa sosiaaliturva- ja palvelujärjestelmät tukevat ihmisten selviytymistä myös etuus- ja palveluohjauksen muodossa. Pohjoismaisessa sosiaalityössä ei myöskään esiinny liberaalille mallille tyypillistä syylistämistä ja työssä painotetaan asiakkaan leimaamisen välttämistä. Sosiaalidemokraattisessa mallissa yhdistyvät yksilön oikeudet palveluihin ja velvollisuudet osallistua yhteiskuntaa hyödyttävään toimintaan mikä myös määrittelee osaltaan sosiaalityöntehtävää. Pohjoismaissa toteutettavaan sosiaalityöhön kuuluu vahva suhde julkiseen järjestelmään, joka määrittelee työn osaksi hallinnollista järjestelmää työn muodostuen toimenpide- ja säädöskeskeiseksi. Sosiaalityöntekijät toimivat sosiaalitoimistoissa virkamiehinä ja ovat sidoksissa hyvinvointivaltioon sekä byrokraattiseen ajattelutapaan. Sidos julkiseen järjestelmään mahdollistaa myös sosiaalityöntekijöiden ennaltaehkäisevät toimenpiteet esimerkiksi lastensuojelussa. (Raunio 2010, 203, 209- 210.)

2.3.3 Sosiaalipalvelut Saksassa

Saksa sijoittuu sosiaalipoliittiselta malliltaan konservatiivisten maiden joukkoon. (Savikuja 2005, 137). Raunio (Raunio 2010, 206) luonnehtii konservatiivisessa mallissa kolmannen sektorin toimijoilla eli kansalaisten vapailla yhteenliittymillä, järjestöillä ja vapaaehtoistyöllä olevan suuri merkitys hyvinvoinnin tuottamisessa. Vapaaehtoisen työn avulla hoidetaan ensisijaisemmista hyvinvointia tuottavista yhteiskunnallisista järjestelyistä, erityisesti työsuhteesta ja perheestä syrjäytyneiden ongelmat. Mikäli tämä osoittautuu toimimattomaksi, turvaudutaan vasta julkisen sektorin organisoimaan sosiaalityöhön. Konservatiivisessa mallissa toteutettava sosiaalityö keskittyy liberaalille mallille tyypillisten rankaisemisen ja syyllistämisen sijaan ihmisen elämän hallinnan ja itsenäisen toimeentulon vahvistamisen lisäksi vahvistamaan heidän osallisuuttaan erilaisissa ryhmissä ja yhteisöissä. (Raunio 2010, 206.)

2.3.4 Sosiaalipalvelut Iso-Britanniassa

Pusa, Piirainen & Kettunen (2004, 17) viittaavat Kososen kuvaukseen Iso-Britannian edustavan nykyisellään uusliberaalia sosiaalipoliittista mallia, joka on kehittynyt konservatiivisesta mallista liberaalisempaan suuntaan maailman sotien jälkeen. Myös Koivula (Koivula 2010, 79) kuvaa tätä muutosta viittaamalla Iso-Britanniassa nykyisellään vallitsevaan monituottajamalliin, ”welfare mix”, joissa sosiaalipalveluita tarjoavat niin julkiset ja yksityiset palveluidentuottajat kuin erilaiset järjestöt. (Pusa, Piirainen & Kettunen 2004, 17; Koivula 2010, 79.)

Raunio (Raunio 2010, 207) mukaan liberaalin mallin sosiaalityö kohdistuu sellaisiin tilanteisiin, joissa yksityinen ihminen ei pysty saamaan toimeentuloa minkään muun instituution kuten perheen, markkinoiden tai työsuhteen kautta. Sosiaalityön keskeisenä tehtävänä nähdään olevan riippuvuuskulttuurin syntymisen estäminen eikä niinkään huoli yhteiskunnasta syrjäytymisestä tai syrjäytyneiden yksilöiden ihmisarvoisesta elämästä. Mallin on nähty myös leimaavan sosiaalityön asiakkaita moraalisesti muita huonommiksi kansalaisiksi. Erityisesti mallissa nähdään tärkeänä varmistaa, että kaikki osallistuvat taloudellisen kasvun edellyttämään tuottavaan työhön. Liberaalissa mallissa julkinen sektori on ollut yksityiseen sektoriin nähden toissijainen koulutettujen sosiaalityöntekijöiden työllistäjä. Esimerkiksi

Yhdysvalloissa suurin osa koulutetuista työntekijöistä toimii yksityisen sektorin hyväntekeväisyysjärjestöissä ja vain pieni osa julkisen sektorin organisaatioissa. Sosiaalityöntekijöiden roolin voidaan nähdä olevan keskiluokkaisten ihmisten terapia-ammattilaisina julkisen sektorin vaikeasti problematisoituneiden asiakkaiden parissa toimivien työntekijöiden sijaan.

(Raunio 2010, 207.)

3 SOSIAALIALAN KORKEAKOULUTUKSEN JA TYÖN ORGANISOINTI SUOMESSA

3.1 Bolognan prosessi

Sosiaalialan korkeakoulutusta Euroopan tasolla on määrittänyt vuodesta 1999 alkaen Bolognan sopimus. Vuonna 1999 julistettu sopimus käynnisti koko Euroopan kattavan prosessin, jonka tarkoituksena oli ottaa käyttöön helposti tunnustettavat sekä vertailukelpoiset korkeakoulututkinnot Euroopan alueella ja täten yhteen sovittaa Eurooppalaista korkeakoulujärjestelmää. (Bolognan prosessi: Eurooppalaisen korkeakoulutusalueen perustaminen, 2010.) Tuolloin myös suomalainen sosionomitutkinto sijoittui kolmeen sykliin perustuvan duaalimallin ensimmäiseen sykliin. Duaalimalli rakentui ensimmäisestä kolme vuotta kestävästä syklistä (Bachelor- tutkinto) sekä toisesta, ensimmäisen syklin menestyksellisen suorittamisen edellyttävästä syklistä (Master – tutkinto). Tämä mahdollisti sosionomitutkinnon omaavan hakeutumisen jatkokoulutukseen suomalaisen ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon ja yliopistojen maisteritutkintojen lisäksi ylempiin korkeakoulu- ja maisteriohjelmiin kansainvälisellä tasolla. (Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkosto, 2010.) Uudistuksen myötä suomalaisista sosiaalialan korkeakoulututkinnoista, mukaan lukien sosionomin ja sosiaalityöntutkinnot, muodostui entistä kansainvälisempiä.

Suomessa Bolognan prosessin synnyttämät uudet kandidaatin ja maisteritutkinnot otettiin käyttöön yliopistoissa vuonna 2005. Tuolloin myös korkeakoulujärjestelmää täydennettiin duaalimallin mukaisesti ammattikorkeakouluilla mikä synnytti sosiaalialalle uusia ammattikorkeakoulututkintoja, kuten sosionomi (AMK)-tutkinnon. Bolognan prosessin myötä käynnistynyt koulutuksen kehittyminen ja sen aikaansaama uudenlainen ammatillinen osaaminen on muodostanut Suomeen

nykyisenkaltaisen sosiaalialan koulutus- ja työjärjestelmän. (Sarvimäki & Siltaniemi 2007, 67.)

Tässä työssä kandidaattitasoiseen Bachelor- tutkintoon ja maisteritasoiseen Master- tutkintoon viitataan vaihtelevasti molemmilla termeillä (kandidaatti- ja Bachelor- tutkinnot sekä maisteri- ja Master- tutkinnot) sekä BA- ja MA- lyhenteillä.

3.2 Sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön tehtävärakennesuositus ja kelpoisuusvaatimukset

Suomessa sosiaalialalla tehtävää työtä määrittävät lait ja suositukset sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuuksista sekä sijoittumisesta alan tehtäviin koulutuksen puitteissa. Vaikuttaen sosiaalialalla tehtävään työhön, työjärjestelmään ja sen tarpeisiin nämä lait ja suositukset vaikuttavat osaltaan myös sosiaalialan koulutukseen Suomessa.

Eduskunnan säätämä laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuudesta määrittää sosionomin ja sosiaalityöntekijän kelpoisuutta sosiaalihuollon tehtävissä. Lain mukaan kelpoisuuden sosiaalityöntekijän tehtäviin tuottaa suoritettu ylempi korkeakoulututkinto. Ollakseen pätevä työskentelemään sosiaalityöntekijän tehtävissä tutkinnon lisäksi tulee suorittaa pääaineen laajuiset yliopistolliset opinnot sosiaalityössä, mikäli ne eivät jo sisälly ylempään korkeakoulututkintoon. Sosionomin osalta laki määrittää muun muassa sosionomin kelpoisuutta sosiaaliohjaajan ja lastentarhan opettajan tehtäviin. (L 29.4.2005/272.)

Sosiaalihuollossa tehtävän työn organisoinnin selkiyttämiseksi on laadittu Sarvimäen ja Siltaniemen (2007) toimittama sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön tehtävärakennesuositus määrittämään keskeisimpien ammattiryhmien työnjakoa sosiaalihuollossa. Suosituksen pohjana on edellä mainittu laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista ja se on laadittu laaja- alaisesti yhteistyössä eri asiantuntijoiden kesken. Suosituksen tavoitteena on ammattiryhmien keskinäisen työnjaon selkiyttämisen lisäksi vastata paremmin asiakkaiden tarpeisiin ja hyödyntää sosiaalialan koulutuksen tuottamia valmiuksia sosiaalialan työssä maksimaalisesti. (Sarvimäki & Siltaniemi 2007.)

Keskeisimpiä tarkasteltuja ammattiryhmiä suosituksessa tämän työn kannalta ovat sosiaalityöntekijät, sosionomit (AMK) ja sosiaaliohjaajat. Työnjakoa eri ammattiryhmien kesken on käsitelty asiakasprosessiin sijoittumisen avulla. Suosituksessa asiakasprosessi nähdään työn ydinprosessina, jonka ympärille eri ammattiryhmät sijoittuvat prosessin eri vaiheissa ja joiden tehtävät määrittyvät koulutuksen tuottaman osaamisen mukaan. Suosituksessa tarkastellaan erityisesti lastensuojelun asiakasprosessia ja siinä tehtävän työn jakautumista muun muassa sosiaalityöntekijän ja sosiaaliohjaajan kesken. Lastensuojelun asiakasprosessissa työnjako sosiaalityöntekijän ja sosiaaliohjaajan kesken on organisoitu siten, että molemmat tekevät prosessissa neuvonta- ja ohjaustyötä sekä psykososiaalista asiakastyötä sosiaalityöntekijän ollessa vastuussa asiakasprosessin etenemisestä sekä sen aikana tehtävistä päätöksistä. Sosiaaliohjaaja voi työskennellä lastensuojelussa sosiaalityöntekijän työparina sekä laitoksissa vastaten hoito- ja kasvatustyöstä. Sosiaalityöntekijän työparina sosionomin tehtäväalueisiin kuuluvat perhetyön, avohuollon tukitoimien sekä jälkihuollon toteuttaminen asiakassuunnitelman mukaisesti. (Sarvimäki & Siltaniemi 2007, 29- 32.)

3.3 Ylemmät korkeakoulututkinnot Suomessa

Suomalaisella ylemmällä korkeakoulututkinnolla tarkoitetaan joko ammattikorkeakoulussa tai yliopistossa suoritettavaa jatkotutkintoa. Ylempi ammattikorkeakoulututkinto on tarkoitettu työelämässä oleville korkeakoulututkinnon suorittaneille, jotka haluavat syventää osaamistaan. Ammattikorkeakoulujen tarjoaman ylemmän korkeakoulututkinnon laajuus on 60 tai 90 opintopistettä (ECTS) ja käytännössä tarkoittaa vuoden tai puolentoista vuoden päätoimista opiskelua. Lisäksi alalla on oltava vähintään kolmen vuoden työkokemus alemman korkeakoulututkinnon suorittamisen jälkeen. (Opintoluotsi 2012.)

Yliopistoissa ylemmän korkeakoulututkinnon laajuus on 120 opintopistettä (ECTS) ja käytännössä sen voi suorittaa päätoimisena opiskeluna kahdessa vuodessa. Yliopistoissa suoritettava ylempi korkeakoulututkinto on maisterin tutkinto, joka kansainvälisesti tunnetaan MA- tutkintona. MA – lyhenne seuraa nimikkeestä Master of Arts. (Opinnot ja opiskelu 2009.)

Suomalaiset yliopistot tarjoavat sosiaalialan maisteriohjelmia lähinnä sosiaalityössä, jolla myös sosiaalialan alemman korkeakoulututkinnon omaavat voivat päteviytyä sosiaalityöntekijäksi. Siksi tässä tutkimuksessa Suomessa tarjolla olevia sosiaalialan maisteriohjelmia tarkasteltaessa keskitytään vain olemassa olevaan tarjontaan, sosiaalityön maisteriohjelmiin.

3.4 Ylemmät korkeakoulututkinnot ammattikorkeakouluissa

Vuonna 2012 sosiaalialan ylempiä ammattikorkeakoulututkintoja on tarjolla muun muassa Metropolia Ammattikorkeakoulussa sekä Jyväskylän ammattikorkeakoulussa. Tutkintonimikkeenä ylemmälle korkeakoulututkinnolle Metropolia Ammattikorkeakoulussa on sosionomi (Ylempi amk) sekä geronomi (Ylempi amk). Tutkinnon laajuus on 90 opintopistettä ja tutkinnon kestoksi arvioidaan 1,5- 2 vuotta. Pohjatutkintovaatimuksena on joko sosionomin (AMK) tai geronomin (AMK) tutkinto. Lisäksi hakijalta vaaditaan vähintään kolmen vuoden työkokemusta alalta sekä työelämässä toimimista opintojen aikana. Tutkinnon tavoitteena on tuottaa sosiaalialalle erityisasiantuntijoita sekä vahvistaa opiskelijan esimies- ja johtamistaitoja. Opetus koostuu monimuoto – opinnoista (verkko- opinnot, opinto – ja kirjallisuuspiirit, seminaarit) ja sen on tarkoitus mahdollistaa työssäkäynti opintojen aikana. (Koulutustarjonta 2009.)

Jyväskylän ammattikorkeakoulussa ylempiä ammattikorkeakoulututkintoja sosiaali- ja terveysalalta on järjestetty vuonna 2012 yhteensä kolme. Kaikkien jatkotutkintojen laajuus on 90 opintopistettä ja arvioitu kesto työn ohessa 2- 3 vuoteen. Ollakseen hakukelpoinen opiskelijan on omattava ammattikorkeakoulutasoinen tutkinto (Bachelor- tutkinto) sosiaali- tai terveysalalta (esimerkiksi sosionomi, toimintaterapeutti, fysioterapeutti, sairaanhoitaja, kuntoutuksen ohjaaja, terveydenhoitaja, suuhygienisti tai kättilö) tai muu vähintään kandidaattitasoinen tutkinto soveltuvalta alalta esimerkiksi yhteiskuntatieteistä (sosiaali-, varhaiskasvatus- tai erityiskasvatusala). Lisäksi hakijan on toimittava työelämässä ja omattava kolmen vuoden työkokemus alalta. (Sosiaali- ja terveysala aikuiskoulutus 2012.)

Jyväskylän ammattikorkeakoulun sosiaalialan oma jatkotutkinto tähtää perheiden hyvinvoinnin ja osallisuuden edistämiseen ja on suunnattu sosiaalialan lisäksi

varhaiskasvatuksen parissa työskenteleville. Opinnot koostuvat monimuoto-opinnoista sisältäen myös verkko-opintoja. Tutkinto on verrattavissa MA-tason tutkintoon ja tuottaa kelpoisuuden hakea julkiseen virkaan tai tehtävään sekä ammatilliseen opettajankoulutukseen. (Perheiden hyvinvoinnin ja osallisuuden edistämisen koulutusohjelma 2012.)

Sosiaali- ja terveysalan jatkotutkintoja on tarjolla terveyden edistämisen koulutusohjelmassa sekä sosiaali- ja terveysalan kehittämisen ja johtamisen koulutusohjelmassa. Terveyden edistämisen koulutusohjelma koostuu niin terveyden edistämisen asiantuntijuutta syventävistä kuin vapaasti valittavista opinnoista. Vapaasti valittavat opinnot jokainen opiskelija voi koota omien ammatillisten tarpeidensa pohjalta. Osaamista voi lisätä terveyden edistämisen suunnitteluun ja kehittämiseen, kansainvälisyyteen tai seksuaaliterveyteen keskittyvillä opinnoilla ja tutkinto lisää valmiuksia myös työelämän muutosprosessien käynnistämiseen sekä yrittäjyyteen. Tutkinto tuottaa MA-tutkintoa vastaavan kelpoisuuden, jolla voi hakea julkisiin tehtäviin tai virkoihin sekä ammatilliseen opettajankoulutukseen. (Terveyden edistämisen koulutusohjelma 2012.)

Sosiaali- ja terveysalan kehittämisen ja johtamisen koulutusohjelma lisää osaamista sosiaali- ja terveysalan esimies- ja asiantuntijatehtävissä toimimiseen sekä yrittäjyyteen alalla. Opinnoissa perehdytään uudistuvaan palvelukulttuuriin sekä hyvinvointialan kansainvälisiin teemoihin sekä myös yrittäjyyteen. Lisäksi se tuottaa valmiuksia johtamis- ja kehittämistyöhön. Tämän tutkinnon suorittaneet voivat toimia alallaan laaja-alaisesti myös työyhteisön kehittäjinä, asiantuntijoina sekä konsultteina. Tutkinnon suorittaminen tuottaa MA-tutkintoon verrattavissa olevan kelpoisuuden ja antaa myös hakukelpoisuuden julkiseen virkaan tai tehtävään, kansainväliseen kaksoistutkintoon sekä ammatilliseen opettajankoulutukseen. (Sosiaali- ja terveysalan kehittämisen ja johtamisen koulutusohjelma 2012.)

3.5 Ylemmät korkeakoulututkinnot yliopistoissa - sosiaalityön opinnot

3.5.1 Sosiaalityöntekijän kelpoisuus

Suomessa sosiaalityöntekijän kelpoisuutta määrittää lastensuojelulaki. Lain mukaan sosiaalityöntekijän kelpoisuusvaatimuksina ovat ylempi korkeakoulututkinto sekä pääaineen laajuiset yliopistolliset opinnot sosiaalityössä. (Lastensuojelun sosiaalityöntekijän kelpoisuus ja tehtävät 2012).

Saadakseen sosiaalityöntekijän kelpoisuuden alemman tai ylempään korkeakoulututkinnon suorittaneelta vaaditaan lisäksi sosiaalityön yliopistolliset pääaineopinnot. Nämä opinnot voivat sisältyä jo suoritettuun ylempään korkeakoulututkintoon tai vaihtoehtoisesti pääaineopintoja vastaavat opinnot on suoritettava tutkinnon lisäksi. (Mts. 2012.)

3.5.2 Sosiaalityön opinnot yliopistoittain

Oikeuden sosiaalityön pääaineopintojen suorittamiseen sosionomi (AMK) voi saada hakemalla opiskelemaan sosiaalityötä yliopistojen pääainevalinnassa. Sosiaalityön pääaineopintoja tarjotaan Helsingin ja Jyväskylän yliopistojen lisäksi Itä- Suomen Lapin, Tampereen sekä Turun yliopistoissa. Opiskeluaika yhteiskuntatieteiden tai vaihtoehtoisesti valtiotieteiden maisterin tutkinnon suorittamiseksi voi vaihdella kolmesta - neljään vuoteen. (Sosiaalialan ylempi AMK- tutkinto 2012.)

Sosionomi (AMK) voi hakeutua sosiaalityön opintoihin myös suorittamalla sosiaalityön perus- ja aineopinnot avoimessa yliopistossa sekä hakemalla näiden suoritusten jälkeen erillisvalinnassa sosiaalityön maisteriohjelmiin (Master- opinnot). Maisteriohjelmiin voi hakea myös yliopistossa suoritettulla kandidaatin tutkinnolla. (Jyväskylän yliopisto.)

3.5.3 Pääainevalinta

Pääainevalinnassa valittujen opiskelijoiden aiempien sosionomiopintojen korvaavuus vaihtelee yliopistoittain sekä myös maisteriopintojen erillisvalinnoissa on yliopistokohtaista vaihtelevuutta. Joissain yliopistoissa sosionomitutkinnon omaavan

opiskelijan ei tarvitse suorittaa erikseen kandidaatin tutkintoa tullessaan valituksi sosiaalityön pääainevalinnassa. Näin on muun muassa Jyväskylän yliopistossa. Kuitenkin esimerkiksi Helsingin yliopiston sosiaalityön pääainevalinnassa valituksi tulleelta sosionomilta edellytetään kandidaatin tutkinnon suorittaminen tietyin aiempien opintojen hyväksi luvuin. (Siirtyminen suoraan maisteritutkintoon ; Sosiaalityöntekijän kelpoisuuden saavuttaminen Sosionomi AMK taustalla 2006.)

Aiempien opintojen hyväksi lukeminen koko sosiaalityön tutkintoa suoritettaessa

Helsingin yliopiston sosiaalityön perus- ja aineopinnot koostuvat yhteensä 90 opintopisteestä. Yliopisto myöntää sosionomitutkinnon omaaville hyväksi lukuja sosiaalityön kandidaatin tutkinnosta sosiaalityön perusopintojen osalta 15 opintopistettä sekä aineopintojen osalta 12 opintopistettä, yhteensä 27 opintopistettä. Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon omaavien kohdalla hyväksi luvut sovitaan tapauskohtaisesti. (Liite 1.).

Sosionomitutkinnon laajuus on 210 opintopistettä ja tutkinnon suorittamisen ohje-aika 3,5 vuotta. Täten korkeakouluopiskelijan ajatellaan suorittavan keskimääräisesti 60 opintopistettä vuodessa (210 opintopistettä jaettuna 3,5 vuodella). (Sosiaalialan koulutusohjelma 2012.) Kun sosionomitutkinnon omaava saa Helsingin yliopiston sosiaalityön perus- ja aineopinnoista hyväksi luettavia opintopisteitä 27 opintopistettä ja hyväksi luettujen opintopisteiden määrä vähennetään Helsingin yliopiston sosiaalityön perus- ja aineopintojen kokonaisopintopistemäärästä (90 opintopistettä), jää jäljelle 63 suoritettavaa opintopistettä sosiaalityön perus- ja aineopinnoista. Edellä esitetyllä 60 opintopisteen suoritus tahdilla vuotta kohden sosiaalityön perus- ja aineopintojen suorittamiseen voidaan nähdä keskimääräisesti kuluvan päätoimisena opiskeluna noin puolitoista vuotta.

Saadakseen sosiaalityöntekijän pätevyyden sosionomin tutkinnon omaavan täytyy kuitenkin sosiaalityön perus- ja aineopintojen lisäksi suorittaa 50- 60 opintopisteen verran sivuaineopintoja ja 31 opintopisteen verran muita opintoja. Kaiken kaikkiaan sosionomitutkinnon omaavan on suoritettava sosiaalityön opintojen lisäksi muita opintoja siten, että kandidaatintutkinnon 180 opintopisteen raja täyttyy. Lisäksi sosiaalityöntekijän pätevyyden tuottavaan valtiotieteiden maisterin tutkintoon sisältyy maisterivaiheeseen kuuluvia opintoja 120 opintopisteen verran. Tällöin

sosiaalityöntekijän pätevyyden tuottava valtiotieteiden maisterintutkinto koostuu yhteensä 273 yliopistossa suoritettavasta opintopisteestä jos opiskelijan pohjakoulutuksena on sosionomitutkinto (kandidaattitutkintoon sisältyvät 153 opintopistettä sekä maisteritutkintoon sisältyvät 120 opintopistettä). Karkeasti arvioiden 273 opintopisteen suorittaminen päätoimiselta opiskelijalta kestää noin 4,5 vuotta. (Liitteet 1 & 2.)

3.5.4 Erillisvalinta- sosiaalityön maisteriohjelmat

Suomessa yliopistot tarjoavat sosiaalialan maisteriohjelmiä pääasiassa sosiaalityöstä. Hakeutuessaan erillisvalinnan kautta sosiaalityön maisteriohjelmiin sosionomitutkinnon tai ylemmän sosiaalialan ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneelta vaaditaan yliopistollisia sosiaalityön perus- ja/tai aineopintoja. Suoritettujen yliopisto- opintojen vaatimukset vaihtelevat yliopistoittain. Esimerkiksi haku Lapin yliopiston sosiaalityön maisteriohjelmaan erillisvalinnassa edellyttää hakijalta suoritettuja avoimen yliopiston opintoja, Itä- Suomen yliopiston vaatiessa avoimessa yliopistossa hyvin arvosanoin suoritettuja sosiaalityön perusopintoja ja vähintään 35 opintopisteen verran aineopintoja. Myös Helsingin, Jyväskylän ja Tampereen yliopistoissa vaaditaan sosionomi tutkinnon (AMK ja YAMK) omaavilta sosiaalityön perusopintojen lisäksi aineopintojen suorittamista. Turun yliopistoon ei ole mahdollista hakea erillisvalinnan kautta sosiaalityön maisteriohjelmiin. Perus- ja aineopintojen lisäksi sosionomi tutkinnon (AMK ja YAMK) suorittaneelta voidaan vaatia maisterintutkinnon 120 opintopisteen suorittamisen lisäksi vielä noin 60 opintopistettä täydentäviä opintoja. (Sosionomi YAMK sosiaalityöntekijäksi 2012.)

3.5.5 Sosiaalityön opinnot avoimessa yliopistossa- esimerkkinä Helsingin yliopisto

Sosionomi (AMK) tutkinnon suorittanut voi opiskella sosiaalityön perus- ja aineopintoihin kuuluvia kokonaisuuksia myös avoimessa yliopistossa. Helsingin avoimen yliopiston sosiaalityön perusopintokokonaisuuteen kuuluvat kurssit rakentuvat niiden tarjonnan mukaan yhden lukukauden ajalle. Syksyllä 2012 alkaneista sosiaalityön perusopintojen opintokokonaisuudesta sosionomitutkinnon omaavalle myönnetään hyväksi lukuja 15 opintopistettä ja ylemmän tutkinnon suorittaneelle 16 opintopistettä. Perusopintojen kokonaisopintopistemäärä on 25 opintopistettä, joten suoritettavia opintopisteitä kokonaisuudesta jää jäljelle tutkinnon

tasosta riippuen 9 (YAMK)- 10 (AMK) opintopistettä. (Sosiaalityön perusopinnot 2012.)

Perusopintojen suorittamista pidetään ehtona aineopintojen suorittamiselle. Myös aineopinnot Helsingin avoimessa yliopistossa ajoittuvat kurssien tarjonnan mukaan yhden lukukauden ajalle. Aineopintojen kokonaisuuteen kuuluu yhteensä 35 opintopistettä. Sosionomitutkinnon (AMK) omaava saa tästä kokonaisuudesta hyväksi lukuja yhteensä 6 opintopistettä ja YAMK- tutkinnon suorittanut 12 opintopistettä, mikä tarkoittaa tutkinnon tasosta riippuen noin 23 (YAMK) – 29 (AMK) suoritettavaa opintopistettä. (Korvaavuudet: sosiaalityö 2009.)

Yhteenlaskettujen korvaavien opintopisteiden perusteella voidaan nähdä sosionomi (AMK) tutkinnon omaavalle jäävän yhteensä noin 39 opintopistettä ja YAMK- tutkinnon suorittaneelle noin 33 opintopistettä suoritettavia opintoja sosiaalityön perus- ja aineopintojen kokonaisuudesta Helsingin avoimessa yliopistossa. Ajallisesti näiden opintojen suorittamiseen kuluu kurssitarjonnan valossa sosionomi (AMK ja YAMK) tutkinnoilla noin 1,5- vuotta, vaikkakin hyväksi luettavien opintojen määrä YAMK- tutkinnon omaavilla on AMK- tutkinnon suorittaneita sosionomeja suurempi.

3.5.6 Näkökulma: sosionomin (AMK) pätevytyminen sosiaalityöntekijäksi ajallisesti ja määrällisesti

Yhteenlaskettuna sosionominkoulutuksen sekä yliopistollisten täydennysopintojen valossa sosiaalityöntekijäksi pätevytymiseen sosionomi (AMK) tutkinnon omaavalta voi kulua maksimissaan 7 vuotta ja opintopisteitä tätä kautta sosiaalityöntekijäksi pätevoidyttäessä kertyy 369 opintopistettä. Näihin lukuihin sisältyy 3,5 vuotta sosionomin tutkintoon kuuluvia opintoja (täysiaikainen opiskelu), 1,5 vuotta yliopiston perus- ja aineopintoja (osa-aika opinnot) sekä 2 vuotta maisteritutkintoon kuuluvia opintoja (täysiaikainen opiskelu). Opintopisteet koostuvat 210 opintopisteestä sosionomitutkinnossa, 39 opintopisteestä yliopistollisissa sosiaalityön perus- ja aineopinnoissa sekä 120 opintopisteestä opiskeltaessa maisterivaiheen tutkintoa. Lisättäessä kokonaisopintopistemäärään mahdolliset täydennettävät opinnot (60 opintopistettä), voi opintopisteiden kokonaismäärä kasvaa 429 opintopisteeseen. Vertailun vuoksi kokonaisuudessaan Helsingin yliopistossa suoritettavaan sosiaalityöntekijän tutkintoon sisältyy 300 opintopistettä (kandidaattitutkinto 180

opintopistettä ja maisterintutkinto 120 opintopistettä). (Sosiaalityön opinnot Avoimessa yliopistossa 2009).

4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

4.1 Työn tarkoitus ja tavoite

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää sosionomitutkinnon sijoittumista koulutus- ja työjärjestelmissä Euroopan tasolla sekä selvittää sosionomin kansainvälisiä mahdollisuuksia jatko-opintojen ja työllistymisen suhteen. Tutkittavaan aiheeseen perehdytään kirjallisuuskatsauksen menetelmällä analysoimalla aiheesta tehtyjä julkaisuja.

Työn tavoitteena on koota tutkimuksen avulla tiivistetysti tietoa sosionomitutkinnon sijoittumisesta koulutus- ja työjärjestelmiin Euroopassa ja tuottaa ajankohtaista, yhteen lähteeseen koottua tietoa tutkinnon tuottamista kansainvälisistä mahdollisuuksista.

4.2 Tutkimuskysymykset

Kirjallisuuskatsauksen toteutuksessa lähdin liikkeelle määrittäen työni keskeiset tutkimuskysymykset:

- Millainen on sosionomi- koulutuksen suhde verrattuna muihin kansainvälisiin sosiaalialan vastaaviin korkeakoulututkintoihin?
- Millaiset ovat sosionomi- koulutuksen omaavan jatkokoulutus- sekä työllistymismahdollisuudet kansainvälisesti (muun muassa maisteriohjelmat, erilaiset sektorit työnantajina)?

4.3 Kirjallisuuskatsaus tutkimusmenetelmänä

Kirjallisuuskatsaus tutkimusmenetelmänä käsittää koottua tietoa joltakin tietyltä rajatulta alueelta ja katsaus on tarkoitus toteuttaa keskittyen johonkin tutkimusongelmaan. Kirjallisuuskatsauksen tekeminen edellyttää, että kyseisestä

aiheesta on jo olemassa jonkin verran tutkittua tietoa. Katsaus noudattaa tiettyä systematiikkaa, sen luotettavuutta arvioidaan sekä tulokset ovat yksityiskohtaisesti luettavissa. (Leino- Kilpi, 2007, 2.)

Systemaattinen kirjallisuuskatsaus tarjoaa mahdollisuuden selvittää olemassa olevan tutkimuksen kokonaisuutta. Kirjallisuuskatsaus voi koostua laajasta tutkimuskokonaisuudesta tai vain muutaman tutkimuksen yhteiskäsittelystä. Menetelmän tarkoituksena on koota yhteen tiettyyn aiheeseen liittyviä tutkimuksia, jotta saadaan käsitys siitä kuinka paljon olemassa olevaa tutkimustietoa on ja millaista tämä tieto tutkimuksellisesti sekä menetelmällisesti on. Kirjallisuuskatsauksen yhtenä tavoitteena voidaan pitää siihen sisältyvään tutkimusaineistoon vaikuttamista. (Johansson 2007, 3.)

Kirjallisuuskatsaus etenee suunnittelusta raportointiin vaihe vaiheelta. Vaiheet voidaan jakaa kolmeen; ensimmäinen vaihe sisältää katsauksen suunnittelun, toinen katsauksen toteutuksen hakuineen, analysointeineen ja synteeseineen sekä kolmas katsauksen raportoinnin. (Mts. 2007, 3.)

Opinnäytetyön menetelmänä on kirjallisuuskatsaus. Kirjallisuuskatsauksessa on tarkoitus arvioida, vertailla, luokitella ja kommentoida olennaista aiempaa tietoa sekä suhteuttaa sitä omaan tutkimukseen. Työn tavoitteena on tuoda esille, mistä näkökulmista ja miten aihetta on aiemmin tutkittu sekä näyttää miten oma tutkimus liittyy jo olemassa oleviin tutkimuksiin. Työn ongelmanratkaisu siis perustuu jo olemassa olevan aineiston vertaamiselle alussa määriteltyihin kysymyksiin, joiden vastaukset pyritään löytämään hankitusta aineistosta sekä siihen perehtymisestä. (Mts. 2007, 3.)

Työn valmistelu alkoi vuoden 2011 alusta. Vuoden 2011 aikana valittiin tutkimuksen aihe ja rajattiin se, suunniteltiin työn sisältöä sekä tutustuttiin työn taustatietoihin. Tietoperustan rakennus ja aineiston hankkiminen on kuulunut loppuvuoden 2011 ja vuoden 2012 väliselle ajalle. Tulosten käsittely ja opinnäytetyön kirjoittaminen on keskittynyt lähinnä vuodelle 2012. Työ on ollut tarkoituksena palauttaa useita kertoja, kuitenkin viimeistään syksyllä 2012.

(Mts. 2007, 3.)

4.4 Tiedonhaku, aineiston rajausta ja käsittely

4.4.1 Tutkimuksen taustatiedot

Työn taustatietoina käytettiin esimerkki valtioiden (Pohjoismaat, Saksa, Iso-Britannia) sosiaalipoliittisia malleja. Erilaiset sosiaalipoliittiset mallit muokkaavat valtioiden tapoja tuottaa sosiaalipalveluja yhteiskunnassa ja palveluiden tuottamisen tapa muokkaa myös sosiaalialan työn ja koulutuksen organisointia. Sosiaalipoliittisiin malleihin ja sosiaalipalveluiden tuottamisen tapoihin perehdyttiin Raunion (2009) *Olellainen sosiaalityössä* teoksen avulla. Euroopan tasolla korkeakoulutuksen organisointiin vaikuttaa olennaisesti Bolognan prosessi, joten taustatiedoissa oli olennaista avata myös Bolognan prosessia ja sen funktiota Eurooppalaisen koulutusjärjestelmän yhtenäistäjänä. Esimerkkinä sosiaalialan työn ja koulutuksen organisoinnista oli Suomi, jossa molempien järjestelmien organisointia ohjaa myös erilaiset sosiaalihuollon henkilöstöä koskevat suositukset ja kelpoisuusvaatimukset. Näistä tärkeimmiksi nähtiin Sarvimäen ja Siltaniemen (2007) laatima suositus sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön tehtävärakennesuositus sekä eduskunnan (2005) säätämä laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuudesta. Suomalaista, Bolognan prosessin pohjalta muodostettua duualimallin mukaista sosiaalialan korkeakoulutusta avattiin perehtymällä sosionomin ja sosiaalityöntekijän koulutuksiin sekä sosiaalialan jatkokoulutuksiin ammattikorkeakouluissa ja yliopistoissa. Lähdeaineistona näihin olivat ammattikorkeakoulujen sekä yliopistojen internetsivut.

4.4.2 Lähdeaineisto

Tutkimuksen tiedonhaku toteutettiin käyttämällä erilaisia kotimaisia ja ulkomaisia tietokantoja sekä hakusanoja. Suomenkielisten hakusanojen valinnassa käytettiin yleistä suomalaista asiasanastoa (YSA) ja hakusanoiksi valikoituivat sanat sosionomi, sosiaaliala, sosiaalityö, korkeakoulut, tutkinnot, korkeakoulujärjestelmät, opinnäytteet, pätevyys, Eurooppa, työmarkkinat ja työelämä. Niin suomen- kuin englanninkielisten hakusanojen tuli esiintyä julkaisun otsikossa, muut tulokset rajautuivat perehdyttävän aineiston ulkopuolelle.

Suomalaisia käytettyjä tietokantoja olivat opinnäytetöiden elektroninen tietokanta Theseus ja Jyväskylän ammattikorkeakoulun kirjastotietokanta JaNet, pääkaupunkiseudun yleisten kirjastojen kirjastoverkko Helmet sekä sosiaali- ja terveysministeriön internetsivut. Hakua JaNet- tietokannassa toteutettiin sanalla ”sosionomi”, jolla löydettiin 13 julkaisua. Näistä kaksi julkaisua päättyi lopulliseen tutkimukseeni. Theseus- tietokannassa hakusanoina käytettiin sanojen ”sosionomi” ja ”Eurooppa” yhdistelmää, jolla saatiin yhteensä 45 tulosta. Näistä mikään ei otsikkonsa puolesta sopinut oman tutkimukseni aineistoksi. Lisäksi hakua toteutettiin pääkaupunkiseudun yleisten kirjastojen Helmet- kirjastoverkon avulla sanalla ”sosiaalityö”. Tämän haun tuloksena valikoitui taustatietojen kirjalliseksi lähteeksi edellä mainittu Raunion (2010) teos *Olennainen sosiaalityössä*. Teos valittiin lähdeaineistoksi sisältönsä perusteella. Taustatietojen lähteenä olevat sosiaalihuollon henkilöstöä koskeva tehtävärakennesuositus ja kelpoisuusvaatimukset löytyivät sosiaali- ja terveysministeriön internetsivuilta. Hakusanoina näissä käytettiin sanoja ”sosiaaliala” sekä sanojen ”sosiaaliala ja kelpoisuus” yhdistelmää. Kartoittamalla vastaavien opinnäytetöiden määrää selvitin tarvetta tutkimukselleni myös tästä näkökulmasta. Hakuni Janet-, Thesius- ja Linda- tietokannoista asiasanoilla ”sosionomi”, ”sosionomi Eurooppa” tuottivat kaksi otsikkonsa puolesta omaa aihettani lähellä olevaa tulosta, molemmat opinnäytetöitä. Molemmat töistä keskittyivät tutkimaan sosionomin koulutuksen ja työn sijoittumista Eurooppaan. Töiden julkaisuvuodet olivat 2003 (Ekman) ja 2004 (Lähteenmäki). Näiden töiden lisäksi en löytänyt aihettani vastaavia opinnäytetöitä edellä mainittuja tietokantoja hyödyntäessäni. En kuitenkaan sisällyttänyt löytämiäni opinnäytetöitä tutkimukseni lähdeaineistoon niiden huonosta saatavuudesta johtuen.

Ulkomaisena tietokantana käytettiin EBSCO Academic Search Elite, Highwire- sekä Campbell Library- tietokantoja ja hakusanoina YSA- asiasanastoa hyväksikäyttäen englanninkielisiä sanoja: social work, europe, thesis, education ja social welfare services. Hakuja tehtiin sanojen ”social work”, ”education” ja ”Europe” yhdistelmällä ja tällä haulla löytyi EBSCO- tietokannasta kolme sisältöltään tutkimuksen lähdeaineistoksi sopivaa julkaisua, kaikki artikkeleita. Lisäksi yhden artikkelin lähteiden perusteella löytyi samalta tekijältä toinen artikkeli, joka valikoitui myös opinnäytetyön lähdeaineistoon. Kaikista tietokannoista löytyi runsaasti hakusanoja sisältäviä julkaisuja, joissa sanat esiintyivät joko julkaisun otsikossa tai tiivistelmässä. Suurin osa hauilla löytyneistä julkaisuista rajattiin kuitenkin tiivistelmään

perehtymisen jälkeen tutkimuksen ulkopuolelle, sillä niiden sisältö ei vastannut asetettuihin tutkimuskysymyksiin. Tähän tutkimukseen sopivia englanninkielisiä, maksuttomia lähteitä löytyi lopulta melko niukasti ja hakujen lopullisena lähdeaineistoon sisällytettävänä tuloksena oli yksi julkaisu tutkittavaa aihetta sivuavine artikkeleineen sekä yksi edellä mainitun julkaisun ulkopuolinen artikkeli.

Hakuja rajattiin myös koskemaan vain suomen- ja englanninkielisiä maksuttomia aineistoja, jotka olivat kokonaisuudessaan julkaistu verkossa. Aineisto keskittyi käsittelemään pääasiassa sosionomi- koulutusta, mutta työssä sivuttiin osittain myös sosiaalityöntekijänkoulutusta näiden koulutusten liittyessä tutkimusaineistoissa läheisesti toisiinsa. Kansainvälisyyttä lähestyttiin rajaamalla aineistoa koskemaan Pohjoismaista erityisesti Ruotsia sekä Iso- Britanniaa ja Saksaa. Nämä kolme maata valikoituivat tutkimuskohteiksi lähdeaineistoksi löydettyjen julkaisujen ja niissä esiintyvien rajausten mukaisesti.

Tutkimuksen aineisto koostuu kahdesta suomenkielisestä Viinamäen (2010) toimittamasta julkaisusta sekä kolmen eri tekijän englanninkielisestä artikkelista. Molemmat suomenkieliset aineistot kuuluvat Kemi- Tornion ammattikorkeakoulun raportteihin. Toinen julkaisu keskittyy tutkimaan sosionomin asemaa kansainvälistyvillä koulutus- ja työmarkkinoilla. Toisen julkaisun otsikkona on sosionomin ammatti ja työ 2010- 2025 ja se sisältää havaintoja ja päätelmiä sosionomien (AMK ja ylempi AMK) profiilista Suomen hyvinvointiasiantuntijajärjestelmässä. Englanninkielisistä aineistoista tutkimuksen lähdeaineistoon valikoitui kolme julkaisua. Julkaisu Social Work Education (2003), sisältää artikkeleita sosiaalityöstä ja sen koulutuksesta Euroopassa. Tähän tutkimukseen julkaisun artikkeleista valikoituivat Lyonsin (2003) ja Ormen (2003) sosiaalialan tohtorikoulutusta Euroopassa käsittelevät artikkelit. Näiden artikkeleiden lisäksi englanninkieliseksi lähdeaineistoksi valikoitui Lorenzin sosiaalityön eurooppalaista viitekehystä tarkasteleva artikkeli vuodelta 2008.

Lähdeaineistoa ulkomaisista jatkopinnoista (maasteriohjelmat) etsittiin vertailemalla ulkomaisten korkeakoulujen ja yliopistojen opintotarjontaa niiden internetsivujen perusteella. Osa tässä aineistossa vertailluista korkeakouluista ja yliopistoista esiintyy myös Viinamäen toimittamissa julkaisuissa. Jatko- opintotarjonnan tarkastelussa pyrittiin keskittymään laadukkaisiin yliopistoihin ja korkeakouluihin, kuten tehtiin

myös suomalaisia maisteriohjelmiä tutkittaessa ja työn taustatietoja avatessa. Tarkastellut korkeakoulut ja yliopistot sijoittuivat tässä tutkimuksessa käsiteltäviin esimerkkimaihin: Ruotsiin Iso- Britanniaan ja Saksaan. Lopulliseen tutkimukseen päätyivät Ruotsista Tukholman yliopisto ja Karolinska Institutet, Saksasta yliopistojen Freie Universität Berlinin ja Universität zu Berlinin alainen Charité- lääketieteellinen tiedekunta sekä Iso- Britannia University College London, University West of England ja University of London. Rajausta yliopistojen kesken tehtiin keskittymällä oppilaitosten laatuun ja maisteriohjelmien monipuolisuuteen. Kaikkien tarkasteltujen maisteriohjelmien opetuskielenä tuli olla englanti. Työssä esiintyvät maisteriohjelmat käsittävät sosiaalityöhön ja sosiaalipolitiikkaan keskittyvän Social policy and social work in urban areas -maisteriohjelman (Tukholman yliopisto), ihmisoikeuksiin keskittyvät Human rights- maisteriohjelmat (Iso- Britannian yliopistot) sekä kaksi globaaliin terveyteen ja hyvinvointiin keskittyvää Global Health- maisteriohjelmaa (Karolinska Institutet ja Charité- tiedekunta).

Kirjallisuuskatsauksessa koottua aineistoa analysoitiin tutkimuskysymyksien mukaisesti. Tutkimuksessa käsiteltiin ja vertailtiin sosiaalialan alempia korkeakoulututkintoja ja ylempiä jatkotutkintoja (maisteriohjelmat) Pohjoismaissa, Saksassa sekä Iso-Britanniassa. Sosionomin työn sijoittumista Euroopan tasolla käsiteltiin koulutusrakenteiden valossa. Kyseiseen tapaan jaotella aineistoa päädyttiin tutkimuksen taustatietojen sekä itse kirjallisuuskatsauksen perusteella. Osittain jaottelu oli myös ennalta hahmoteltua.

5 TULOKSET

5.1 Sosiaalialankorkeakoulututkinnot Euroopassa

5.1.1 Tutkintojen vertailun perustaa

DalMaso, Koivula ja Lehmusto (2010, 37) toteavat maailmanlaajuisen globalisaation ja kansainvälistyvien koulutus- ja työmarkkinoiden asettavan Eurooppalaista korkeakoulujärjestelmää muutospaineeseen. Tähän paineeseen on vastattu kehittämällä koko Euroopan kattavaa yhtenäistä tutkintorakennetta, joka on saanut alkunsa Bolognan prosessista. Lorenz (2008, 18) määrittelee yhteensä 45 Euroopan

maan sitoutuneen Bolognan prosessin mukaiseen korkeakoulujärjestelmän uudistukseen.

Bolognan prosessin myötä Euroopassa on siirrytty yhä laajemmin kolmiportaiseen tutkintorakenteeseen, joka sisältää bachelor- ja master- tasot sekä tohtorintutkinnot. Tutkintorakenteiden lisäksi korkeakoulujärjestelmässä on otettu käyttöön yhteinen opintojen mitoitustjärjestelmä (ECTS- pisteet) ja osaamistasot (EQF). (DalMaso, Koivula & Lehmusto, 2010, 37.)

DalMaso, Koivula ja Lehmusto (2010, 37) toteavat sosiaalialan korkeakoulutusta tarjottavan Euroopassa ammatillisesti suuntautuneissa korkeakouluissa ja yliopistoissa. Lorenz (2008, 18) määrittelee, että Euroopassa ei ole käytännössä yhtään maata missä sosiaalialan korkeakoulututkinnon omaavat eivät voisi edetä koulutuksessaan aina tohtorintutkintoon saakka.

DalMason, Koivulan ja Lehmuston (2010, 37) mukaan suomalainen sosionomi (AMK) – koulutus vastaa eurooppalaisessa koulutusrakenteessa Bachelor- tason sosiaalialan tutkintoa, joka kestää maasta riippuen noin kolmesta neljään vuoteen ja sisältää 180- 240 opintopistettä. Sosiaalityöntekijän kelpoisuuden tuottavia 3- 4 vuotta kestäviä bachelor- tason tutkintoja voi suorittaa Skandinavian maissa, Sveitsissä ja Itävallassa sekä Iso-Britanniassa. Eurooppalaisen sosiaalialan korkeakoulutuksen osaamistavoitteiden pohjalla ovat yhteiskunnan ja hyvinvointimallien kehityshaasteet. (Mts. 2010, 37,101.)

Eri maiden koulutukset ovat muokkautuneet sosiaalialan työn ammatillistumisen vaiheiden ja asteiden, koulutuspoliittisten päätösten sekä hyvinvointimallien pohjalta. Tämän vuoksi niissä on havaittavissa yhteisten arvojen ja Bolognan- prosessin tuottaman yhdenmukaistumisen lisäksi myös eroavaisuuksia. Eroavaisuuksia tutkinnoissa ilmenee koulutusten yleisyys versus erityisyys- problematiikassa, koulutusratkaisujen sekä kouluttautumisyvälien joustavuudessa sekä edelliseen olennaisesti liittyvässä tutkimusopintojen määrässä eri koulutusohjelmissä. (Mts. 2010, 101.)

Tässä työssä sosiaalialan korkeakoulututkintoja tarkastellaan kolmella eri alueella Euroopassa; Pohjoismaissa, Saksassa ja Iso-Britanniassa. Näiden maiden

hyvinvointimallit eroavat toisistaan ja sopivat täten hyvin keskinäiseen vertailuun. Tutkintoja vertaillaan osaamistavoitteiden sekä rakenteiden suhteen.

5.1.2 Tutkinnot Pohjoismaissa

Lehmusto (2010, 39) toteaa yhteneväisyyksiä suomalaisen sosionomi (AMK)-tutkinnon kanssa löytyvän kaikista Skandinavian maista (Tanska, Ruotsi ja Norja). Maiden korkeakoulutuksen institutionaaliset rakenteet eroavat, mutta kaikissa Pohjoismaissa sosiaalialan korkeakoulututkinnot antavat pätevyyden käytännön sosiaalityöhön.

Suomessa sosiaalialan bachelor- tason (ensimmäinen sykli) korkeakoulutusta järjestetään ammattikorkeakouluissa ja yliopistoissa. Myös Ruotsin sosiaalialan korkeakoulutus perustuu vastaavanlaiseen organisointiin sillä erotuksella, että Ruotsissa ammattikorkeakoulut voivat olla sekä ammatillisesti että akateemisesti suuntautuneita. Tanskassa ja Norjassa bachelor- tason ammatillisesti suuntautunut korkeakoulutus keskittyy kahdeksaan monialaiseen korkeakouluun. Kaikilla tutkinnoilla suuntaudutaan laajasti erilaisiin työtehtäviin sosiaalialalla. Kestoiltaan kaikki bachelor- tason tutkinnot ovat 3, 5 vuotta ja laajuudeltaan 210 opintopistettä (ECTS). Samankaltaisuutta tutkinnoista löytyy myös osaamistavoitteiden ja sisällön osalta. (Koivula ja Lehmusto, 2010, 81- 82; Lehmusto 2010,39.)

Master- tason tutkintoja voi suorittaa kaikissa maissa. Tanskassa ja Norjassa sosiaalityön master- tason tutkinto on mahdollista suorittaa yhdessä yliopistossa. Tanskan ja Norjan master- tutkintojen osaamistavoitteet ovat tutkimus-, kehittämis-, ja ja arviointi työ. (Koivula ja Lehmusto, 2010, 81- 82; Lehmusto 2010,39.)

Koivula ja Lehmusto (2010, 81-82) toteavat Ruotsissa niin ammattikorkeakoulujen kuin yliopistojen tarjoavan Master- tason tutkintoja. Ruotsalainen Bachelor- tason tutkinto vastaa tasoltaan suomalaista sosionomin (AMK) tutkintoa ja Ruotsissa suurimmalla osalla sosiaalityöntekijöistä on tämän tasoinen tutkinto. Master- tason tutkintoon tähtääviin opintoihin voi hakea Bachelor- tason koulutuksella ja osassa korkeakouluista voi opiskella tohtorin tutkintoon saakka.

Lyonsin mukaan (2007) Hessle (2007) toteaa Ruotsissa olleen vuonna 2007 kuusitoista korkeakoulua, joissa tarjottiin sosiaalityön koulutusta. Koivulan ja Lehmuston (2010) mukaan Ruotsissa sosiaalityön Master- tason tutkinnon (120 op) voi suorittaa viidessä eri yliopistossa. Ruotsissa suoritettava maisterintutkinto tähtää selkeästi tutkijakoulutukseen. (Koivula ja Lehmusto, 2010, 81- 82; Lehmusto 2010, 39).

5.1.3 Tutkinnot Saksassa

DalMason (DalMaso 2010, 65) mukaan Saksan tapauksessa ei voida puhua koko maan kattavasta yhtenäisestä korkeakoulujärjestelmästä. Saksan valtiomuodon ollessa liittovaltio sosiaalialan työ ja siinä vaadittavat pätevyudet vaihtelevat alueittain. Yhteistä kaikille saksankielisille alueille (Saksa, Itävalta, Sveitsi) on, että sosiaalialan Bachelor- tutkinto antaa sosiaalityöntekijän ja/tai sosiaalipedagogin pätevyyden koulutuksen tapahtuessa pääasiallisesti ammattikorkeakouluissa. Myös Ormo (2003, 544) toteaa sosiaalityön opetusta tapahtuvan ammattikorkeakouluissa (Hochschule). Tutkinnon laajuudet vaihtelevat maittäin opintopistejärjestelmien eroavaisuuksien vuoksi, mutta ovat Bolognan prosessin myötä yhtenäistyneet kaksivaiheisiksi. Saksassa ammattikorkeakouluilla on vahva historia myös tutkimuksessa, joka selittää sosiaalialan korkeakoulutuksen keskittymistä vahvasti ammattikorkeakouluihin. Yhteistä tutkinnoille on myös osaamistavoitteiden samankaltaisuus. (DalMaso 2010, 62-76.)

Lorenz (2008, 11) määrittää sosiaalipedagogiikalla olevan sosiaalityötä pidemmät akateemiset perinteet Euroopassa. Myös Lyons (2003, 558) toteaa, että Saksassa on pyritty yhdistämään jo vuosikymmenten ajan sosiaalityön ja sosiaalipedagogian haarautumia sosiaalialan koulutuksessa. Koivulan ja Lehmuston mukaan (2010, 80) ero ammattikorkeakoulu- sekä yliopistotutkintoihin syntyy edellä kuvatusti sosiaalityön tiedepohjan tuottamana. Saksassa sosiaalityötä opiskellaan sosiaalipedagogiikan nimen alaisena yliopistojen kasvatustieteellisissä tiedekunnissa ja käytännönläheisen sosiaalityön tekijät valmistuvat lähinnä ammattikorkeakouluista.. Saksan Bachelor- tasoinen sosiaalityön tutkinto vastaa läheisesti suomalaista sosionomin (AMK) tutkintoa ja Master- tasoisen tutkinnon suorittanut voi sijoittua enemmän tutkimus- ja kehittämistyöhön sekä hallinnollisiin tehtäviin. (Koivula ja Lehmusto, 2010, 80.)

5.1.4 Tutkinnot Iso-Britanniassa

Britanniassa aloitettiin uudenlainen Bolognan prosessin mukainen sosiaalialan korkeakoulutus vuonna 2003. Myös Englannin mallissa sosiaalityöntekijän pätevyuden tuottaa kolme vuotta kestävä bachelor- tasoinen tutkinto (Social Work Degree) tai kaksivuotinen master- tason jatkotutkinto. Suomalaiseen sosionomi (AMK)- tutkintoon nähden Englannin sosiaalialan korkeakoulutus on samankaltaista ammattikorkeakoulumaista ja käytännönläheistä koulutusta. (Koivula 2010, 83- 84, 98.)

Iso- Britanniassa sosiaalityön koulutuksessa esiintyy paljon variaatiota. Sosiaalityöntekijän pätevyuden tuottaa Bachelor- tason korkeakoulututkinto ja pätevytymiseen vaatii rekisteröitymisen. Sosiaalityössä ero tehdään korkeakoulututkinnon suorittaneiden rekisteröityneiden sosiaalityöntekijöiden sekä suomalaista lähihoitajan tutkintoa vastaavien ”social care worker”- tyyppisten hoiva- sekä huolenpitotyötä tekevien työntekijöiden välillä. Sosiaalityötä voi Iso- Britanniassa opiskella MA- tason maisteritutkintoon saakka. Master- tutkinnolla sosiaalityöntekijäksi voi pätevytyä myös muun alan Bachelor- tason tutkinnon omaavat esimerkiksi terveys- tai opetusosalta. (Koivula & Lehmusto, 2010, 82- 83.)

Englannissa sosiaalityöntekijäksi voidaan pätevytyä siis myös jonkun muun alan kolmivuotisen kandidaattitutkinnon jälkeen. Kandidaattitutkinto voi olla esimerkiksi sosiaali- ja terveysalalta ja maisteritason tutkinto toimii ikään kuin pätevytymisreittinä muun kandidaattitasoisen tutkinnon suorittaneelle. Bachelor- tason perustutkinto tai maisteritason tutkinto eivät kuitenkaan välttämättä anna pätevyyttä sellaisiin vaativiin tehtäviin, jotka edellyttävät jatkokoulutusta. Pätevytymiseen johtavan koulutuksen lisäksi sosiaalityöntekijän on rekisteröidyttävä General Social Care Councilin ammattirekisteriin saavuttaakseen oikeudet toimia sosiaalityöntekijänä. Rekisteröityminen on pakollista ja se tulee uusia kolmen vuoden välein. (Koivula 2010, 83, 98.)

5.2 Sosiaalialan ylemmät korkeakoulututkinnot Euroopassa

5.2.1 Tutkinnoista lyhyesti

Suomen lisäksi myös muualla Euroopassa järjestetään sosiaalialan maisteriohjelmiä. Maisteriohjelmat vaihtelevat maittain ja yliopistoittain niin sisällöiltään, laajuuksiltaan (opintopisteet) kuin kustannuksiltaan. Tutkimuksen aineiston perusteella pääsääntönä näyttäisi olevan, että Pohjoismaissa ja Saksassa ylemmät korkeakoulututkinnot ovat opiskelijalle ilmaisia, kun taas Iso- Britanniassa kaikki tutkinnot maksavat. Iso – Britanniassa tutkintojen lukukausimaksut vaihtelevat paljon yliopistoittain ja usein tunnetun sekä arvostetun yliopiston lukukausimaksut ovat vähemmän tunnettuihin verrattuna korkeammat.

Saksassa on tarjolla selkeästi Ruotsia ja Iso – Britanniaa enemmän ammattikorkeakoulutasoisia ylempiä korkeakoulututkintoja. Näiden tutkintojen nimikkeenä käytetään myös MA – lyhennettä. (Dal Maso, Koivula & Lehmusto 2010.)

5.2.2 Sosiaalialan maisteriohjelmat Ruotsissa

Ruotsista sosiaalialan maisteriohjelmien esimerkkinä toimii Tukholman yliopiston tarjoama englanninkielinen sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön maisteriohjelma. Social policy and social work in urban areas- maisteriohjelman pääsyvaatimuksena on soveltuvalta alalta suoritettu kandidaattitasoinen (Bachelor- tutkinto) 180 opintopisteen (ECTS) laajuinen tutkinto sekä riittävä englannin kielen taito. Lisäksi hakijan tulee omata perustiedot tieteellisistä teorioista ja tutkimusmenetelmistä. Tutkinto on 120 opintopisteen (ECTS) laajuinen. Tutkinnon opetuskielenä on englanti. (Stockholms universitet 2011.)

Ruotsissa ylempää korkeakoulututkintoa tarjoaa myös esimerkiksi Karolinska Institutet. Maisteriohjelma, Global Health, koostuu 60 opintopisteestä. Hakukelpoisuuden tuottavat vähintään 180 opintopisteen laajuiset kandidaattitutkinnon tasoiset opinnot jossain the International Handbook of Universities - julkaisussa mainitussa korkeakoulussa. Listalta löytyy myös Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Lisäksi hakukelpoisuuden saadakseen hakijan täytyy suorittaa

kansainvälinen englannin kielen tasokoe TOEFL (Test of English as a Foreign Language) tietyllä pistemäärällä. Tutkinnon esittelysivulla mainitaan, että ohjelmaan valittavat opiskelijat omaavat hyvin vaihtelevan koulutustaustan ja valinnoissa painotetaan erityisesti opiskelijan omaa motivaatiota. Myös tämän maisteriohjelman opetuskielenä on englanti. (Karolinska Institutet 2012.)

5.2.3 Sosiaalialan maisteriohjelmat Saksassa

Saksassa sosiaalialan maisteriohjelmiä järjestää esimerkiksi yliopistojen Freie Universität Berlinin ja Universität zu Berlinin alainen Charite – lääketieteellinen tiedekunta aineessa International Health. Maisteriohjelman opiskelijat valitaan hyvin erilaisista taustoista ja vähimmäisvaatimukset pohjatutkinnolle ovat 3,5 vuotta kestäneet ja 210 opintopisteestä (ECTS) koostuvat BA- tasoiset opinnot maisteriohjelman ainetta sivuavalta alalta. Soveltuvista taustaopinnoista mainitaan muun muassa sosiaalityöntekijän opinnot. Lisäksi hakijan on suoritettava TOEFL-kielitasotesti tietyin pistemäärin. Maisteriohjelman opetuskielenä on englanti. (Programme in International Health, 2012.)

Opiskelija voi suorittaa maisteriohjelman kokoaikaisina opintoina yhdessä vuodessa tai osa- aikaisina opintoina maksimissaan neljän vuoden aikana. Tutkinto koostuu vähintään 60 opintopisteestä (ECTS). Maisteriohjelma on maksullinen ja koko tutkinnon suorittamisen arvioidaan maksavan 8500 eurosta 12 000 euroon. Lisäksi Charite – tiedekunnan opiskelijat maksavat lukukausi maksuja 100 euroa lukukautta kohden eli 200 euroa vuodessa. (Programme in International Health, 2012.)

5.2.4 Sosiaalialan maisteriohjelmat Iso- Britanniassa

Iso- Britanniassa sosiaalialan maisterintutkinnon voi suorittaa Ruotsin tapaan esimerkiksi aineessa Human Rights. Tämän maisterintutkinnon voi suorittaa muun muassa University College Londonissa. Edellä mainittu maisterin tutkinto sisältää 180 opintopistettä (ECTS). Pääsyvaatimuksena on soveltuvalta alalta suoritettu kandidaatin tutkinto. Yliopisto antaa tarvittaessa yksityiskohtaisempia tietoja soveltuvista kandidaatin tutkinnoista. (University College London 2011.)

Myös useissa muissa yliopistoissa Iso- Britanniassa on tarjolla Human Rights- maisteriohjelmia. Muun muassa University of the West of England järjestää maisteriohjelmia juuri samalla nimellä. (University of the West of England 2011.) Jo lueteltujen yliopistojen ohella University of London tarjoaa Understanding and Securing of Human Rights – nimistä maisteriohjelmia. (University of London.)

Kaikkien Briteissä suoritettavien, tässä tutkimuksessa esiteltyjen sosiaalialan maisterintutkintojen opetuskielenä on englanti. Myös suurimpaan osaan Iso-Britannian maisteriohjelmien pääsyaatimuksista kuuluu TOEFL- kielitasotestin suorittaminen tietyin pistemäärin.

5.3 Sijoittuminen työelämään koulutusrakenteiden valossa

Sosionomin sijoittuminen sosiaalialan tehtäväkentälle työelämässä Euroopan tasolla liittyy olennaisesti kunkin maan sosiaalialan koulutuksen rakenteeseen sekä sen sisältöihin. Osa Eurooppalaisista ammattikorkeakoulututkinnoista tuottaa sosiaalityöntekijän pätevyyden ja osittain pätevöitymiseen vaaditaan yliopistotasoisia täydennysopintoja. Samankaltaisuutta tutkinnoissa ilmenee kuitenkin maasta riippuen siten, että ammattikorkeakoulututkinnot näyttävät tuottavan käytännönläheistä osaamista sosiaalialan työn tarpeisiin, yliopistotutkintojen keskittyessä enemmän tutkimus- ja kehittämistyöhön sekä hallinnollisiin tehtäviin. Tarkastellessa nimenomaisesti suomalaisen sosionomitutkinnon sijoittumista Eurooppalaisen työelämän rakenteisiin lukuun ottamatta sosiaalityöntekijän tehtäviä, voidaan karkeasti arvioiden tehdä johtopäätös sosionomin sijoittumisesta käytännönläheisiin tehtäviin koko Euroopan tasolla.

5.3.1 Ruotsi

Ruotsissa BA- tasoisen ja suomalaista sosionomi (AMK) - tutkintoa vastaavan tutkinnon suorittaneet ovat ensisijaisesti vuorovaikutuksen sekä arjen tukemisen ammattilaisia. Lisäksi he voivat toimia esimerkiksi vammais- tai vanhustyössä, palveluohjaajina sekä esimiestehtävissä. Karlstadin yliopiston koulutusohjelman osaamistavoitteet ovat hyvin samankaltaisia suomalaisen sosionomi (AMK)- koulutuksen kanssa. Saavuttaakseen ammatillisen sosiaalityön tutkinnon opiskelijan tulee osoittaa osaamisensa esimerkiksi tiedon ja ymmärryksen, taitojen ja kykyjen

sekä asenteiden ja arviointitaitojen alueilla osaamistavoitteiden valossa. Osaamistavoitteissa painotetaan muun muassa yhteiskunnallisten sekä sosiaalisten tekijöiden vaikutusten ymmärtämistä yksilö- ja ryhmätasolla sekä kykyä sosiaalisten prosessien ja ongelmien ymmärtämiseen, tutkimiseen ja analysointiin. Erona tutkinnoissa on, ettei suomalainen ammattikorkeakoulutasoinen tutkinto johda sosiaalityöntekijän pätevyYTEEN. (Koivula ja Lehmusto, 2010, 81- 82.)

Lyons (2007) viittaa Hesslen (2007) julkaisuun todetessaan 90 prosentin Ruotsin sosiaalityöntekijöistä sijoittuvan kuntien palvelukseen, erityisesti sosiaalipalveluihin. Julkaisussa todetaan sosiaalityöntekijöiden työllistymisen Ruotsissa olevan melko varmaa, mutta palkan olevan muihin lähialoihin verrattuna (psykologit, sairaanhoitajat) suhteellisen alhainen.

5.3.2 Saksa

Saksassa sosiaalialan koulutus on monivivahteista ja määrittyy paljolti sosiaalipedagogiikan sekä sosiaalityön käsitteiden mukaan. Näyttää siltä, että sosiaalityötieteeseen ovat pureutuneet lähinnä ammattikorkeakoulut, jotka kouluttavat pääsääntöisesti ”generalisteja” kuten suomalaisessa sosionomi (AMK)- koulutuksessa. Saksassa sosiaalipedagoginen, nuoriin ja lapsiin suuntautuva kasvatuksellinen sosiaalityö liittyy olennaisesti yliopistoissa toteutettavaan sosiaalialankoulutukseen. Esimerkiksi saksalaisen Hochschule Esslingenin (University of Applied Sciences) BA- tasoisella tutkinnolla voi sijoittua hyvin laajasti erilaisiin sosiaalityön tehtäviin. Saman koulun MA- tasoisella tutkinnolla sijoittuu enemmän hallinnollisiin tehtäviin sekä tutkimus- ja kehittämistyön saralle. (Mts. 2010, 80- 81.)

Lyons (2007) tuo esille Staub- Bernasconin (2007) julkaisun, jossa todetaan suurimman osan Saksan 300, 000 sosiaalityöntekijästä ja sosiaalipedagogista työskentelevän Saksan kuuden isoimman avustusjärjestön alaisena. Järjestöjen toiminta on laajaa ja pitkälle kehittyntä ja valtio rahoittaa niiden toimintaa. Staub- Bernasconin julkaisussa todetaan sosiaalityöntekijöiden palkkojen olevan Saksassa osittain sosiaalityöntekijöiden korkeasta työttömyysasteesta johtuen alhainen.

5.3.3 Iso - Britannia

Iso- Britanniassa sosiaalityö on jakautunut vähemmän koulutettuun tai jopa kouluttamattomaan sosiaalialan hoiva- ja huolenpitotyöhön sekä korkeakoulututkinnon ja rekisteröitymisen vaativaan sosiaalityöhön. BA- tason tutkinto on sosiaalityöhön pätevöittävä perustutkinto ja se voidaan rinnastaa suomalaiseen sosionomi (AMK)- tutkintoon. Opetus BA- tasolla on käytännönläheistä ja sisältää myös käytännön harjoittelua. MA- tasoinen jatkotutkinto ei kuitenkaan anna välttämättä pätevyyttä erityisen vaativan tason tehtäviin, joihin vaaditaan edelleen erillinen jatkotutkinto ” postqualifying award”. PQ- erityistason jatkotutkintoa tarjotaan perhe- ja lastensuojelutyössä, aikuissosiaalityössä, mielenterveysalan sosiaalityössä, käytännön opetuksessa sekä esimiestyössä ja johtamisessa. Iso- Britanniassa sosiaalialan työtä tehdään niin yksityisesti kuin julkisella ja kolmannella sektorilla. (Mts. 2010, 82- 83.)

Lyons (2007) viittaa Paynen (2007) julkaisuun todetessaan julkisen sektorin roolin olevan suuri sosiaalityöntekijöiden työllistäjänä Iso - Britanniassa. Julkaisun mukaan suuri osa, noin 43, 000 sosiaalityöntekijää, on valtion palveluksessa.

6 TULOKSIA JA JOHTOPÄÄTÖKSIÄ

Työni syntyi omista motiiveistani löytää vastauksia työssäni lastensuojelualalla sekä sosionomiopintojeni aikana heränneisiin kysymyksiin. Sosionomiksi valmistumisen kynnyksellä koin tietoni puutteellisiksi kansainvälisistä mahdollisuuksistani jatkokoulutustani sekä työllistymistäni ajatellen. Uskoin työn tuottavan hyödyllistä tietoa tästä näkökulmasta myös muille sosionomitutkinnon omaaville.

Tarkoitukseni oli selvittää miten sosionomitutkinto sijoittuu sosiaalialan koulutus- ja työympäristöön kansainvälisessä viitekehyksessä.

Jo työn aloitusvaiheessa pohdin kuinka rakentaa opinnäytteestä tiivis kokonaisuus sen tutkimuskohteen laajuudesta sekä esille nousseista lukuisista kiinnostavista kysymyksistä huolimatta. Työn rajaaminen ja olennaisiin kysymyksiin keskittyminen kulkivat keskeisinä haasteina koko opinnäytetyöprosessin ajan. Mitä syvemmin aiheeseen perehdyin, sitä useammat kysymykset kaipasivat vastausta. Tutkimuksen

antia ajatellen sen rajaaminen koskemaan esimerkiksi yksittäistä suppeampaa tutkimuskohdetta, kuten sosionomin sijoittumista kansainvälisille työmarkkinoille, olisi voinut olla myös varteenotettava vaihtoehto.

Tutkimus tuotti kuitenkin aiheen laajuudesta huolimatta vastauksia sen keskeisimpiin kysymyksiin sosionomin sijoittumisesta kansainvälisiin koulutus- ja työympäristöihin. Bolognan prosessin käynnistämät muutokset koulutusjärjestelmissä Euroopan alueella ovat tutkimuksen tulosten perusteella yhdenmukaistaneet tutkintoja ja helpottaneet niiden keskinäistä vertailua sekä opiskelijoiden että työvoiman liikkuvuutta Euroopan tasolla. Vaikka sosiaalialalla tehtävä työ vaikuttaa perusteemoiltaan kaikkialla globalisoituvassa Euroopassamme samalta, se kuitenkin kytkeytyy vahvasti paikalliseen toimintaympäristöön. Sosiaalialan työn toimintaympäristö yhteiskuntajärjestelmiseen, koulutuksen ja työn organisoimistapoiineen sekä jo erilaisten kulttuurien tuottamine eroineen määrittää työn toteuttamista maittain ja tuottaa yhdenmukaistamisesta huolimatta variaatiota alalle. Sosiaalialan korkeakoulututkinnot on järjestetty kolmiportaisen järjestelmän mukaisesti koko Euroopan alueella ja tutkinnot ovat keskenään vertailtavissa muun muassa laajuuksiltaan sekä termeiltään (opintopisteet, tutkintonimikkeet), mutta opintojen sisällöt, vaatimukset ja laatu vaihtelevat. Selkeä ero yhdenmukaisuuksista huolimatta sosiaalialan korkeakoulutuksessa Euroopan tasolla näkyi suomalaisen sosiaalialan korkeakoulutuksen osalta erityisesti sosiaalityön koulutuksessa, koulutuksen organisoinnissa ja sen saavutettavuudesta jo alalla toimiville alemman sosiaalialan korkeakoulututkinnon omaaville. Julkisessakin keskustelussa ollut teema sosiaalityön tarpeesta suomalaisessa yhteiskunnassa ja pätevien sosiaalityöntekijöiden puutteesta asettaa suomalaisen sosiaalityönkoulutuksen ja sen organisoinnin hieman kyseenalaiseen valoon. Sosiaalityöntekijän pätevyyden saavuttaminen alemman korkeakoulututkinnon omaavalle näyttäytyy haasteellisena ja aikaa vievänä. Seikka herättää myös jatkokysymyksiä miten tähän tulokseen koulutuksen organisoinnissa on päädytty ja onko järjestely suomalaista yhteiskuntaa sekä sen tarpeita palveleva ja ajan tasalla Sosionomitutkinnon omaavalle jatko- opintojen suorittaminen Suomen ulkopuolella näyttäytyy tässä suhteessa hyvinkin varteenotettavana vaihtoehtona.

Työn tarkoituksena oli tutkia sosionomitutkinnon sijoittumista eurooppalaiseen koulutusjärjestelmään. Tämän lisäksi tavoitteena oli selvittää kuinka tutkinto sijoittuu sosiaalialan työjärjestelmään Euroopan tasolla ja vastaa yhteiskunnan tarpeisiin

suhteessa sosiaalialalla tehtävään työhön. Työelämään sijoittumisen tarkastelu muodostui tutkimuksen rajaamisen näkökulmasta hieman haasteelliseksi. Lähteiden etsinnän vaiheessa tuli esille, että tutkimuksella on vaarana kasvaa liikaa, mikäli pyrin sisällyttämään tutkimukseen esimerkiksi Suomen ulkopuolelle työllistyneiden sosionomien kokemuksia aiheesta tai tietoja työllistymisestä käytännössä. Tästä johtuen sosionomien työllistyminen Euroopan tasolla keskittyy lähinnä jo tehtyjen tutkimusten tuloksiin ja Suomen ulkopuolelle Eurooppaan työllistyneiden sosionomien omakohtaiset kokemukset puuttuvat. Samalla haasteelliseksi osoittautunut seikka johti mahdollisen jatkotutkimusaiheen ääreen, sillä myös lähteitä kartoittaessa kävi ilmi, ettei Suomen ulkopuoliseen Eurooppaan työllistyneiden sosionomien kokemuksia kartoitettavia tutkimuksia juurikaan ole.

Työn rajaaminen nousi olennaiseksi myös pohtiessani yhteiskunnan tarpeita sosiaalialalla tehtävälle työlle. Aineistoa esimerkiksi tilastojen muodossa, vaikkapa lastensuojelun asiakkaiden ja sosiaalityöntekijöiden määrästä kunnittain Suomessa, olisi löytynyt runsaasti ja tema olisi ollut aiheellinen myös lähemmälle tarkastelulle. Jouduin kuitenkin sulkemaan sen työni ulkopuolelle, sillä tutkimuksellani oli vaarana kasvaa liikaa sekä fokus olisi saattanut ajautua liian kauas alkuperäisestä tutkimuksen kohteesta. Tässäkin koin löytäneeni mahdollisen sosiaalialalle tarpeellisen ja myös henkilökohtaisesti kiinnostavan jatkotutkimusaiheen.

Tutkimuksen teossa koin haastetta lähteiden suhteen myös muutoin. Tietoperustaa erilaisista yhteiskuntajärjestelmistä ja niiden tuottamista sosiaalipoliittisista malleista sekä sosiaalialan koulutuksen ja työn organisoitumisesta Euroopan tasolla oli antoisaa rakentaa lähteiden runsaudesta johtuen. Kuitenkin kieliongelmat esimerkiksi Saksan alueen sosiaalialan jatkotutkintoja selvittäessä koituivat ongelmallisiksi ja tuottivat täten melko suppeahkon katsauksen sosionomin jatkotutkintomahdollisuuksiin kyseisellä alueella.

LÄHTEET

Dal Maso, R., Koivula, U- M. & Lehmusto, A. 2010. Kansainvälinen sosiaalialan korkeakoulutuksen vertailu. Powerpoint- esitys. Pohjois- Karjalan ammattikorkeakoulu. Tampereen ammattikorkeakoulu. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Viitattu 9.9.2012.

Department of Social Work. Stockholms universitet.2011. Viitattu 5.10.2012.
<http://www.socarb.su.se/english/education/2.10375/information-about-the-programme-1.34536>

Ekman, A. 2003. Sosionomi (AMK), työpaikkana Eurooppa. Rovaniemen ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.

Global Master´s Programmes. Karolinska Institutet. 2011. Viitattu 5.10.2012.
<http://ki.se/ki/jsp/polopoly.jsp?l=en&d=581>

Johansson, K. 2007. Systemaattinen kirjallisuuskatsaus ja sen tekeminen. Turku: Turun yliopisto.

Kinnunen, M. & Löytty, O. (toim.) 2002. Tieteellinen kirjoittaminen. Tampere: Vastapaino.

Korvaavuudet: sosiaalityö. Helsingin avoin yliopisto. 2012. Viitattu 9.9.2012.
<http://www.avoinyliopisto.fi/fi-FI/Opetustarjonta/StudyUnit.aspx?StyleSuffix=UrlQuery&StudyUnitId=ea45ad5a-987a-4c9d-b29f-85af22b38a62>

Koulutustarjonta. Sosiaaliala YAMK. Metropolia. 2009. Viitattu 14.7.2012.
<http://www.metropolia.fi/haku/koulutustarjonta-aikuiset-sosiaali-ja-terveysala/sosiaaliala-yamk/>

Laki sosiaalihuollon henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista. 2005. Sosiaali- ja terveysministeriö. Viitattu 8.11.2011.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/smur/2005/20050272>

Lastensuojelun sosiaalityöntekijän kelpoisuus ja tehtävät. Lastensuojelun käsikirja. Sosiaaliportti. 2012. Viitattu 9.9.2012. <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-fi/lastensuojelunkasikirja/hallinto/lastensuojelunsosiaalityontekijankelpoisuusjatehtavat/>

Lehmusto, A. 2010. Koulutusohjelmien kansainvälinen vertailu: Tanska, Ruotsi, Norja. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja. Viitattu 11.6.2011.
www.sosiaaliportti.fi/File/.../Turku_KV_vertailu_II_150410.ppt

Leino-Kilpi, H. 2007. Kirjallisuuskatsaus – tärkeää tiedon siirtoa. Teoksessa Systemaattinen kirjallisuuskatsaus ja sen tekeminen. Toim. A. Axelin, K. Johansson, M. Stolt ja R-L. Ääri. Turku: Turun yliopisto, Hoitotieteen laitos, 2.

Lorenz, W. 2008. Towards a European Model of Social Work. Australian Social Work 61, 7-24. Viitattu 5.11.2012. [Http://www.jamk.fi/kirjasto](http://www.jamk.fi/kirjasto), Nelli- portaali, EBSCO Academic Search Elite, Australian Social Work.

Lyons, K. 2003. Doctoral studies in social work: exploring European developments. Social Work Education 6, 555. Viitattu 8.11.2012. [Http://www.jamk.fi/kirjasto](http://www.jamk.fi/kirjasto), Nelli- portaali, EBSCO Academic Search Elite, Social Work Education.

Lyons, K. 2007. Work in Progress: Social Work, the State and Europe. Social Work and Society. International Online Journal 3. Viitattu 8.11.2012. <http://www.socwork.net/sws/article/view/134/499>

Lähteenmäki, S. 2004. Sosionomi (AMK) Eurooppaan töihin? : tutkimus sosionomi (AMK) -tutkinnon vertailtavuudesta muihin eurooppalaisiin sosiaalityön tutkintoihin. Helsingin Diakonia- ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.

MA Human Rights. UCL Department of Political Science. University College London. 2011. Viitattu 11.10.2012. <http://www.ucl.ac.uk/spp/teaching/masters/ma-human-rights>

MA Human Rights. University of the West of England. 2011. Viitattu 10.10.2012. <http://courses.uwe.ac.uk/L2M912>

MA in Understanding and Securing Human Rights. University of London. 2010. Viitattu 11.10.2012. <http://commonwealth.sas.ac.uk/postgraduate-study/ma-in-human-rights.html?gclid=CO-4wImfnLMCFWF7cAodOQcAHA>

Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2007:43. Sosiaalialan korkeakoulutuksen suunta. Viitattu 11.6.2011. <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2007/liitteet/tr43.pdf?lang=>

Orme, J. 2003. Why does social work need doctors? Social Work Education 6, 541. Viitattu 8.11.2012. [Http://www.jamk.fi/kirjasto](http://www.jamk.fi/kirjasto), Nelli- portaali, EBSCO Academic Search Elite, Social Work Education.

Perheiden hyvinvoinnin ja osallisuuden edistäminen. Ylemmät AMK- tutkinnot. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. 2012. Viitattu 18.10.2012. http://www.jamk.fi/koulutus/tutkinnot/ylemmat/Sosiaaliala_perheiden_hyvinvointi_ja_osallisuus

Programme of International Health. Charite. 2012. Viitattu 10.10.2012. <http://internationalhealth.charite.de/en/>

Punkka, P. 2012. Suuri osa Helsingin seudun sosiaalityöntekijöistä epäpäteviä. Helsingin Sanomat 9.10.2012. Viitattu 25.10.2012. <http://www.hs.fi/kotimaa/Suuri+osa+p%C3%A4%C3%A4kaupunkiseudun+sosiaality%C3%B6ntekij%C3%B6ist%C3%A4+ep%C3%A4tevi%C3%A4/a1305604325434>

Sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön tehtävärakennesuositus. 2007. Sosiaali- ja terveysministeriö. Viitattu 8.11.2012. http://www.stm.fi/julkaisut/nayta/_julkaisu/1063293

Sosiaalialan ylempi AMK- tutkinto. Opiskelupaikka. 2012. Viitattu 9.9.2012.
<http://www.opiskelupaikka.fi/Virtuaaliopo/Kysymykset/Sosiaalialan-ylempi-AMK-tutkinto>

Sosiaali- ja terveysala. Aikuiskoulutus. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. 2012. Viitattu 18.10.2012.
<http://www.jamk.fi/koulutus/tutkinnot/aikuiset/sosiaalijaterveysala/>
 Sosiaali- ja terveysalan kehittämisen ja johtamisen koulutusohjelma. Ylemmät AMK-tutkinnot. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Viitattu 18.10.2012.
<http://www.jamk.fi/koulutus/tutkinnot/ylemmat/sosiaalijaterveysalankehittaminenjaohjattaminen>

Sosiaalityön opinnot Avoimessa yliopistossa. Helsingin avoin yliopisto. 2009. Viitattu 10.9.2012. <http://www.avoin.helsinki.fi/opintotarjonta/sosiaalityo.htm>

Sosiaalityöntekijän kelpoisuuden saavuttamien Sosionomi AMK- taustalla. Helsingin yliopisto. 2006. Viitattu 9.9.2012.
http://www.helsinki.fi/valtiotieteellinen/opiskelu/opiskelijalle/sosiaalityokelpoisuus/sosiaalityo_sosionomiohje.html

Sosiaalityön perusopinnot. Helsingin avoin yliopisto. 2012. Viitattu 9.9.2012.
<http://www.avoinyliopisto.fi/fi-FI/Opetustarjonta/StudyUnit.aspx?StyleSuffix=UrlQuery&StudyUnitId=ea45ad5a-987a-4c9d-b29f-85af22b38a62>

Sosiaalialan koulutusohjelma. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. 2012. Viitattu 9.9.2012. <http://www.jamk.fi/koulutus/tutkinnot/nuoret/sosiaalijaterveysala/sosiaaliala>

Sosionomin tutkinnosta ja soveltuvasta maisterintutkinnosta saatavat korvaavuudet sosiaalityöhön. Helsingin yliopisto. 2011. Viitattu 9.9.2012.
http://www.helsinki.fi/valtiotieteellinen/opiskelu/opiskelijalle/sosiaalityokelpoisuus/sosiaalityo_sosionomikorvaavuudet.html

Sosionomi YAMK sosiaalityöntekijäksi. Opiskelupaikka. 2012. Viitattu 9.9.2012.
<http://www.opiskelupaikka.fi/Virtuaaliopo/Kysymykset/Sosionomi-YAMK-sta-sosiaalityontekijaksi>

Siirtyminen suoraan maisteritutkintoon. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 9.9.2012.
<https://www.jyu.fi/ytk/opiskelu/opintojen-suunnittelu-ja-eteneminen/maisterisuoraan>

Terveyden edistämisen koulutusohjelma. Ylemmät AMK- tutkinnot. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. 2012. Viitattu 18.10.2012.
<http://www.jamk.fi/koulutus/tutkinnot/ylemmat/terveydenedistaminen>

Verkkotoimitus. Sijaishuollon kustannukset. Lastensuojelun käsikirja. 2012. Viitattu 26.9.2012. <http://www.sosiaaliporssi.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/sijaishuolto/kustannukset/>

Viinamäki, L. (toim.) 2010. Sosionomi (AMK & ylempi AMK) kansainvälistyvillä koulutus- ja työmarkkinoilla. Kemi- Tornion ammattikorkeakoulun julkaisuja. Sarja A. Raportteja ja tutkimuksia 2/ 2010.

Viinamäki, L (toim.). 2010. Sosionomin ammatti ja työ 2010- 2025. Havaintoja ja päätelmiä sosionomien (AMK ja ylempi AMK) profiilista Suomen hyvinvointiasiantuntijajärjestelmässä. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun julkaisuja. Sarja A. Raportteja ja tutkimuksia 3/ 2010.

Ylempi ammattikorkeakoulututkinto. Opintoluotsi. 2012. Viitattu 26.9.2012.
http://www.opintoluotsi.fi/fi-FI/Opiskelu/Ammattikorkeakouluopinnot/Ylempi_ammattikorkeakoulututkinto/

Ylempi korkeakoulututkinto. Opinnot ja opiskelu. Helsingin yliopisto. 2009.
Viitattu 27.9.2012. <http://www.helsinki.fi/opiskelijaksi/sanasto#ylempitutkinto>

LIITTEET

Liite 1. Sosionomin tutkinnosta ja soveltuvasta maisterintutkinnosta saatavat korvaavuudet sosiaalityöhön. Helsingin yliopisto 2011.

Sosionomin tutkinnosta ja soveltuvasta maisterintutkinnosta saatavat korvaavuudet sosiaalityöhön

---

Sosiaalityötä opiskelevalla on mahdollisuus saada korvattua osa opinnoistaan aiemmin suoritetulla sosionomin (alempi tai ylempi amk-)tutkinnolla tai soveltuvalla maisterintutkinnolla. Opinnot eivät saa olla yli kymmenen vuotta vanhempia. Korvaavuudet on esitelty tässä.

Sosionomin tutkinnon (alempi amk-tutkinto) suorittaneet

Tutkinnolla voidaan korvata seuraavat opintojaksot:

Perusopinnot (yhteensä 15 op):

- S2 Sosiaalityön yhteiskunnallinen ja sosiaalipoliittinen toimintaympäristö 5 op
- S3 Auttamisen lähtökohdat (Käytäntö 1) 5 op
- S4 Sosiaaliset kysymykset, ongelmat ja niiden ratkaisuyritykset 5 op

Lisäksi korvaavuus myönnetään työpajatyöskentelyn kenttäkäynneistä sosiaalityön johdantokursseilla.

Korvaavuudet perusopinnoista myönnetään suoritetun johdantokurssin ja HOPSin tekemisen jälkeen.

Aineopinnot (yhteensä 12 op)

- S7a Vuorovaikutusseminaari 6 op
- S7c Valinnainen erityisalakurssi 6 op

Aineopintojen korvaavuudet myönnetään perusopintojen suorittamisen jälkeen.

Ylemmän sosionomin amk-tutkinnon suorittaneet

Tutkinnolla voidaan korvata temaattisia kokonaisuuksia, joista sovitaan tapauskohtaisesti.

Soveltuvan maisterintutkinnon suorittaneet

Soveltuvalla maisterintutkinnolla on mahdollista korvata sosiaalityön tutkimusmenetelmä- ja tutkimusseminaariopintoja, mikäli nämä ovat sisällöltään vastaavia eivätkä ole yli 10 vuotta vanhoja.

Kandidaatintutkinnosta korvattavia:

- S5 Sosiaalitutkimuksen menetelmät 15 op
- S12 Kandidaatintutkielmaseminaari ja tutkielma 10 op

Maisterintutkinnosta korvattavia:

- S16 Kvantitatiiviset tutkimusmenetelmät
- S17 Kvalitatiiviset tutkimusmenetelmät
- S26 Tutkimusseminaari I
- S27 Tutkimusseminaari II

Korvaavuudet katsotaan aina tapauskohtaisesti.

Päivitetty: 2.9.2011/AK

Liite 2. Sosiaalityön tutkintorakenne (Helsingin yliopisto, 2011, muokattu)

<http://www.helsinki.fi/valtiotieteellinen/opiskelu/opas/tutkintorakenne.html>

Sosiaalityö

Valtiotieteiden kandidaatin tutkinto (VTK) 180 op**Perus- ja aineopinnot: 90 op****Sivuaineopinnot:**

- kahdessa aineessa perusopinnot (2x25 op) **tai**
- yhdessä perus- ja aineopinnot (60 op)

Muut pakolliset opinnot: (yht. 31 op)

- orientoiva HOPS (1 op)
- kieliopinnot (10 op)
- TVT-opinnot (5 op)
- tilastotieteen johdantokurssi (10 op)
- julkisoikeus (5 op)
- (Työelämäorientaatio osana aineopintoja)

Valinnaiset opinnot

- siten että tutkinnon minimilaaajuus 180 op täyttyy

Valtiotieteiden maisterin tutkinto (VTM) 120 op

- Sosiaalityön syventävät opinnot ja pro gradu-tutkielma yht. 120 op

